

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101006/I/2024/36124048425033732

**INSOLVENTNOSŤ PODNIKOV V SR
A JEJ NÁSLEDKY**

Diplomová práca

2024

Bc. Viktória Voštenáková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

**INSOLVENTNOSŤ PODNIKOV V SR
A JEJ NÁSLEDKY**

Diplomová práca

Študijný program: Financie a dane

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra financií

Vedúci záverečnej práce: Ing. Kristína Jančovičová Bognárová, PhD.

Pod'akovanie:

Týmto by som chcela poďakovať vedúcej mojej diplomovej práce Ing. Kristíne Jančovičovej Bognárovej, PhD za usmernenie, cenné rady, odborný prístup a čas, ktorý mi venovala pri písaní záverečnej práce.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som diplomovú prácu s názvom *Insolventnosť podnikov v SR a jej následky* vypracovala samostatne na základe mojich doterajších vedomostí a skúseností, vedená radami môjho školiteľa Ing. Kristína Jančovičová Bognárová, PhD. a s využitím zdrojov, ktoré uvádzam v zozname bibliografických odkazov.

Bratislava, 03.05.2024

.....

podpis autora

ABSTRAKT

VOŠTENÁKOVÁ, Viktória: *Insolventnosť podnikov v SR a jej následky*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. – Vedúci/vedúca záverečnej práce: Ing. Kristína Jančovičová Bognárová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2024, počet strán (napr. 67 s.)

Hlavným cieľom diplomovej práce je kvantitatívne zhodnotenie stavu podnikov v SR z hľadiska insolventnosti za určité časové obdobie z makroekonomického pohľadu a formulovanie návrhu opatrení. Z dôvodu lepšej prehľadnosti je diplomová práca rozdelená do troch navzájom súvisiacich častí. Prvá časť diplomovej práce je zameraná na skúmanie problematiky z teoretického hľadiska, pričom sa zameriava na priblíženie insolventnosti podnikov, vrátane jej príčin a následkov. Pozornosť sme venovali životnému cyklu podniku, s dôrazom na posledné 2 fázy cyklu a to kríza a úpadok, zrušenie a zánik podniku. Ďalej sme sa venovali procesu konkurzu a reštrukturalizácie ako dvoch možností, ktorými podnik môže riešiť svoju situáciu, ak sa nachádza v úpadku. Druhá časť diplomovej práce je zameraná na vytýčenie hlavného cieľa práce, vrátane stanovenia parciálnych cieľov. V rámci tejto kapitoly venujeme pozornosť aj metodike práce a metódam skúmania. Tretia časť diplomovej práce sa venuje analýze konkurzov a reštrukturalizácií podnikov v podmienkach SR za určité časové obdobie a formulovaniu návrhov opatrení. Tieto opatrenia sú zamerané jednak na zníženie počtu konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku, a taktiež na zníženie objemu verejného dlhu, v zmysle efektívnejšieho zvýšenia uspokojenia štátnych pohľadávok viazaných v konkurzoch a reštrukturalizáciách.

Kľúčové slová:

Životný cyklus podniku, kríza, úpadok, insolventnosť, platobná neschopnosť, predĺženie, konkurz, reštrukturalizácia, štátne pohľadávky

ABSTRAKT

VOŠTENÁKOVÁ, Viktória: *Insolvency of enterprises in the Slovak Republic and its consequences* - University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Finance. - Thesis supervisor: Ing. Kristína Jančovičová Bognárová, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2024, 67 pages

The main objective of the thesis is a quantitative assessment of the state of enterprises in the Slovak Republic in terms of insolvency over a certain period of time from a macroeconomic perspective and the formulation of a proposal of measures. For the sake of better clarity, the thesis is divided into three interrelated parts. The first part of the thesis focuses on the examination of the issue from a theoretical point of view, with a focus on the approach to the insolvency of enterprises, including its causes and consequences. Attention has been paid to the life cycle of an enterprise, with emphasis on the last 2 phases of the cycle, namely crisis and bankruptcy, dissolution and demise of the enterprise. Furthermore, we have looked at the process of bankruptcy and restructuring as two options through which an enterprise can deal with its situation if it is in bankruptcy. The second part of the thesis is focused on setting the main objective of the thesis, including the setting of partial objectives. Within this chapter we also pay attention to the methodology of the thesis and the methods of research. The third part of the thesis is devoted to the analysis of bankruptcies and restructuring of enterprises in the conditions of the Slovak Republic for a certain period of time and the formulation of proposals for measures. These measures are aimed both at reducing the number of bankruptcies and restructurings in Slovakia, and at reducing the volume of public debt, in the sense of more effective increase in the satisfaction of state claims bound in bankruptcies and restructurings.

Key words:

Business life cycle, crisis, bankruptcy, insolvency, extension, bankruptcy, restructuring, state claims

OBSAH

OBSAH	7
ZOZNAM GRAFOV, OBRÁZKOV A TABULIEK	8
ÚVOD.....	9
1. Súčasný stav riešenia problematiky doma a v zahraničí	10
1.1 Podnikanie, podnikateľ, podnik.....	10
1.2 Životný cyklus podniku.....	17
1.2.1 Kríza podniku	19
1.2.2 Úpadok, zrušenie a zánik podniku	20
1.3 Insolventnosť podnikov.....	21
1.3.1 Konkurz.....	23
1.3.2 Reštrukturalizácia	28
2. Cieľ práce	35
3. Metodika práce a metódy skúmania	36
4. Výsledky práce a diskusia.....	37
4.1 Faktory ovplyvňujúce vývoj v skúmanom období	37
4.2 Vývoj konkurzov a reštrukturalizácií v SR.....	44
4.2.1 Vývoj konkurzov a reštrukturalizácií v SR v roku 2022.....	44
4.2.2 Vývoj konkurzov a reštrukturalizácií v SR v roku 2023.....	50
4.3 Zhrnutie a návrh opatrení	56
ZÁVER	60
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	62

ZOZNAM GRAFOV, OBRÁZKOV A TABULIEK

Graf 1 - Štruktúra navrhovateľov konkurzov a reštrukturalizácií za rok 2022	47
Graf 2 - Verejný dlh podľa krajov 2022	48
Graf 3- Verejný dlh podľa odvetvia za rok 2022	49
Graf 4 - Verejný dlh podľa odvetvia za rok 2022	50
Graf 5 - Štruktúra navrhovateľov konkurzov a reštrukturalizácií za rok 2023	53
Graf 6 - Verejný dlh podľa krajov za rok 2023	54
Graf 7 - Verejný dlh podľa odvetvia za rok 2023	55
Graf 8 - Verejný dlh podľa odvetvia za rok 2023	56
Obrázok 1 - Klasifikácia podnikov podľa veľkosti	16
Obrázok 2 - Životný cyklus podnikov	19
Obrázok 3 - Operatívna a strategická reštrukturalizácia	30
Obrázok 4 - Stratégie reštrukturalizácie v jednotlivých fázach životného cyklu podniku ..	31
Obrázok 5 - Priemerná ročná inflácia za roky 2000-2023	40
Obrázok 6 - Počet vzniknutých a zaniknutých spoločností	41
Obrázok 7 - Počet vzniknutých a zaniknutých živností	41
Obrázok 8 - Odvetvia s najvyšším počtom zaniknutých podnikov	42
Obrázok 9 - Odvetvia s najvyšším počtom zaniknutých živností	42
Obrázok 10 - Konkurzy právnických osôb na Slovensku	43
Obrázok 11 - Reštrukturalizácie právnických osôb na Slovensku	43
Tabuľka 1 - Počet podnikov na Slovensku podľa jednotlivých právnych foriem v rokoch 2019-2023	14
Tabuľka 2 - Verejný dlh podľa typu konania za rok 2022	44
Tabuľka 3 - Verejný dlh podľa veľkosti podniku za rok 2022	45
Tabuľka 4 - Verejný dlh celkových aktív podniku za rok 2022	46
Tabuľka 5 - Verejný dlh podľa typu konania za rok 2023	50
Tabuľka 6 - Verejný dlh podľa veľkosti podniku za rok 2023	51
Tabuľka 7 - Verejný dlh podľa celkových aktív podniku za rok 2023	52

ÚVOD

V dnešnom dynamickom hospodárskom prostredí predstavuje insolventnosť podnikov kľúčovú výzvu pre ekonomickú stabilitu a rozvoj. **Patrí tak k najvýznamnejším výzvam** pre moderné ekonomiky a predstavuje jedno z najzásadnejších rizík, ktoré môžu ovplyvniť nielen samotné firmy, ale aj širšie ekonomické prostredie. V súčasnom globálnom hospodárstve, kde finančná stabilita podnikov ovplyvňuje zamestnanosť, investície a ekonomický rast, je preto dôležité porozumieť mechanizmom, ktoré vedú k insolventnosti a jej následkom.

Hlavným cieľom diplomovej práce je kvantitatívne zhodnotenie stavu podnikov v SR z hľadiska insolventnosti za určité časové obdobie z makroekonomického pohľadu a formulovanie návrhu opatrení.

Diplomová práca je rozdelená do troch navzájom súvisiacich častí. Prvá kapitola je venovaná problematike insolventnosti podnikov na Slovensku, pričom sa zameriava na teoretické východiská. Pozornosť sme venovali životnému cyklu podniku, ktorým prechádza každá firma, s dôrazom na posledné 2 fázy cyklu a to kríza a úpadok, zrušenie a zánik podniku. Insolventnosť podnikov je na Slovensku definovaná ako platobná neschopnosť a je jednou z foriem úpadku. V záverečnej práci sme sa venovali procesom konkurzu a reštrukturalizácie, ako dvom spôsobom, ktorými podnik môže riešiť svoju situáciu ak sa nachádza v úpadku.

Druhá kapitola je zameraná na vytýčenie hlavného cieľa práce, vrátane stanovenia parciálnych cieľov. V rámci tejto kapitoly venujeme pozornosť aj metodike práce a metódam skúmania.

Tretia kapitola diplomovej práce je zameraná na analýzu konkurzov a reštrukturalizácií podnikov v podmienkach SR za určité časové obdobie. Venujeme sa faktorom, ktoré ovplyvnili vývoj v skúmanom období a zmapovaniu konkurzov a reštrukturalizácií z makroekonomického pohľadu za rok 2022 a 2023. Následne sme uviedli návrh procesných a legislatívnych opatrení, ktoré by mohli smerovať k zvýšeniu uspokojenia štátnych pohľadávok, ktoré štátne inštitúcie evidujú voči konkurzným dlžníkom, a taktiež k zníženiu konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku.

1. Súčasný stav riešenia problematiky doma a v zahraničí

V prvej časti tejto kapitoly sa budeme venovať zadefinovaniu pojmov ako podnikanie, podnik a podnikateľ, ktoré sa často vyskytujú tak ako v ekonomickej literatúre, tak i v podnikateľskom svete, ale nie vždy sú správne vysvetlené a použité. Ďalej si vysvetlíme životný cyklus podniku, popíšeme si jeho fázy a zameriame sa na fázu kríza a fázu úpadok, zrušenie a zánik podniku. Následne prejdeme k tretej časti tejto kapitoly a to je insolventnosť podnikov a jej možné riešenia. Musíme si zadefinovať správne pojem insolvenca, pretože slovenské právo nepracuje s pojmom insolvenca, ale používa iný pojem, a to platobná neschopnosť, ktorý je pojmovo veľmi podobný. Platobná neschopnosť je jednou z 2 foriem úpadku, ktorému sa budeme taktiež venovať v nasledujúcej kapitole, a okrem platobnej neschopnosti má úpadok aj formu predĺženia. V poslednej kapitole si zadefinujeme možnosti riešenia úpadku, a to konkurz a reštrukturalizácia. Budeme vychádzať jednak z odbornej ekonomickej literatúry a zároveň budeme využívať aj platnú legislatívu na území Slovenskej republiky.

1.1 Podnikanie, podnikateľ, podnik

Podnikanie

Podnikateľská činnosť, t. j. podnikanie je v trhovom hospodárstve hybnou silou úspešného rozvoja podnikov. Podľa súčasných teórií je cieľom podnikania dosiahnutie vyrovnaného stavu v ekonomike. Je to situácia, v ktorej sa vzhľadom na vlastnosti ekonomického prostredia, využívajú výrobné zdroje optimálnym spôsobom. Predpokladá sa, že ekonomické podnety vyvolávajú podnikanie, ktoré sa považuje za ekonomickú činnosť.. Táto činnosť úzko súvisí s medzerami vo fungovaní trhu a jeho nedokonalosťami. V dôsledku toho je cieľom, ktorý podnecuje rast podnikania, vytváranie primeraného zisku pre podnikateľov a zároveň účinné riešenie medzier vo fungovaní trhu.¹ Považuje sa to za tvorivú aktivitu, ktorú uskutočňujú podnikateľské subjekty.²

¹ KADÁROVÁ, Jaroslava – JANEKOVÁ, Jaroslava – KOČIŠOVÁ, Michaela. *Riadenie a ekonomika podnikov: Podnik a podnikanie*. 1. vyd. Košice: Typopress, s.r.o., 2020. s 13. ISBN 978-80-553-3706-7

² MAJDÚCHOVÁ, Helena – NEUMANNOVÁ, Anna. *Podnik a Podnikanie*. 2. vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2014. s. 18. ISBN 978-80-89710-04-1

Podľa zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „Obchodný zákonník“), sa pojem podnikanie vymedzuje ako: „*sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku alebo na účel dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu*“.³

Z hľadiska právnej úpravy, podľa zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „Obchodný zákonník“), sú vymedzené aj základné znaky podnikania, medzi ktoré patria:

- *Samostatnosť* – znamená právo podnikateľa, či už ako fyzickej osoby, alebo v prípade právnickej osoby, rozhodovať a riadiť podnik. Majiteľ podniku prijíma všetky rozhodnutia o tom, ako bude jeho podnik riadený vo vzťahu k "tretím stranám" a jeho akcionárom ako rovnocenný subjekt.
- *Sústavnosť* – v porovnaní s príležitostnou činnosťou naznačuje podnikateľská činnosť, že je potrebné rešpektovať opakovateľnosť tejto činnosti; napriek tomu intenzita tejto činnosti nemusí byť stála a môže mať napríklad sezónny charakter.
- *Obchodné meno* – charakterizuje správanie majiteľa firmy voči externým stranám, s ktorými obchoduje, vybavuje dokumenty atď. Z toho vyplýva, že názov podniku slúži ako základný identifikačný prostriedok podnikateľa; je to vlastnícke právo a podnikateľ je povinný ho využívať na odlíšenie podniku od iných obchodných organizácií. V niektorých situáciách, vrátane vyhlásenia konkurzu na majetok firmy, likvidácie atď. musí spoločnosť okrem dodatku na právnom formulári uviesť aj dopravné spojenie. Tento záväzok vyjadruje článok 9 ods. 4.
- *Vlastná zodpovednosť* – Fakt, že podnikateľ nesie zodpovednosť za činnosť svojej spoločnosti, zohľadňuje aj riziko, ktorému podniky čelia. Podnikateľ môže čeliť následkom, ako je likvidácia alebo bankrot majetku spoločnosti, ak nie je schopný zvládnuť podnikateľské riziko. Ak je systém riadenia a rozhodovania podniku rozdelený medzi štatutárne orgány podniku alebo členov štatutárneho orgánu, ako je uvedené v spoločenskej zmluve, potom za podnik zodpovedá aj niekto iný ako podnikateľ.

³ Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

- *Dosiahnutie zisku* - je hlavným cieľom obchodnej činnosti a zisk je priaznivým hospodárskym výsledkom. Ak je činnosť aktívne zameraná na dosahovanie zisku, spĺňa kritériá na to, aby bola považovaná za podnikateľskú.⁴

Podnikateľ

Podľa Majdúchovej je práve podnikateľ subjektom a nositeľom podnikateľskej činnosti. Je to osoba, ktorá je manažérom a tvorcom podniku, ktorá vytvára nové produkty a trhy, osoba, ktorá je vysoko inovatívna a využíva tvorivé stratégie a metódy riadenia. Podnikateľ je pracovník, ktorý tvorí bohatstvo (výrobky) pre iných, vytvára pracovné miesta a hľadá najefektívnejší spôsob využitia dostupných zdrojov.⁵

Podľa definície podnikateľov v zákone č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „Obchodný zákonník“), je to:

- a) *„osoba zapísaná v obchodnom registri*
- b) *osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia*
- c) *osoba, ktorí podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov*
- d) *fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.*“⁶

Podľa zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“) môžu byť podnikateľom dva druhy osôb, a to fyzické osoby (jednotlivci) a právnické osoby (obchodné spoločnosti).⁷

Fyzická osoba je každý jednotlivec, každý človek. Schopnosť mať práva a povinnosti mu vznikajú po narodení a schopnosť vykonávať právne úkony nastáva po dosiahnutí plnoletosti, čo sa môže stať aj pred dovŕšením 18. roku života, napríklad pri uzavretí manželstva. Avšak v prípade podnikania platí iné pravidlo: na získanie živnostenského oprávnenia je potrebné dosiahnuť plnoletosť, čo sa deje po dosiahnutí 18 rokov. Právnická

⁴ ÚPSVaR. Komapol, s.r.o. *Podnik a zamestnanie na Slovensku 2: Podmienky podnikania*. [online]. Bratislava: AEPress, 2010. s. 5. ISBN 978-80-89483-00-6. Dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSZ/OISS/Publikacie_-_Podnikanie_a_zamestnanie_na_Slovensku/Podmienky_podnikania.pdf

⁵ MAJDÚCHOVÁ, Helena – NEUMANNOVÁ, Anna. *Podnik a Podnikanie*. 2. vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2014. s. 21. ISBN 978-80-89710-04-1

⁶ Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

⁷ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

osoba je vytvorený subjekt s určitým účelom. Môže ísť o subjekt zameraný na podnikateľské aktivity alebo na iné, nepodnikateľské účely, ako napríklad obec, nadácia atď. Spôsobilosť na práva, povinnosti a právne úkony právnickej osoby vzniká jej zápisom do príslušného registra. Medzi právnické osoby zaraďujeme združenia právnických a fyzických osôb, kam patria občianske združenia, obchodné spoločnosti, ale aj politické strany a cirkvi. Ďalej sú právnickými osobami jednotky územnej samosprávy (obce) a účelové združenia majetku, ako štátne fondy, neinvestičné fondy a nadácie. Poslednou skupinou právnických osôb sú iné subjekty, o ktorých to určuje zákon, napr. banky, burzy, príspevkové a rozpočtové organizácie a pod.⁸

Podnik

Každý subjekt, ktorý sa zaoberá obchodnou činnosťou a ponúka služby alebo výrobky na trhu, sa označuje ako podnik. Dôležité je, či podnik svojou ponukou činností oslovuje zákazníkov, a nie to, či dosahuje zisk. Dôležité nie je ani to, akú právnu formu má podnik. Primárnym cieľom subjektu, ktorý označujeme pojmom podnik, je prežiť, zachovať sa ako podnik.⁹

Presnú definíciu podniku nám poskytuje aj zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „Obchodný zákonník“), podľa ktorého podnik je: *„súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť.“*¹⁰

Medzi hmotné zložky zaraďujeme všetky hnutel'né a nehnuteľné veci, ako sú pozemky, výrobné zariadenia, zvieratá, budovy a pod., a medzi nehmotné zložky patria práva a iné majetkové hodnoty, ako napr. obchodné meno, goodwill podniku, ochranné známky, obchodné tajomstvo, imidž a pod. Osobnú zložku podniku tvorí manažment

⁸ SídloSNV.sk. *Poznajte rozdiel medzi fyzickou a právnickou osobou.* [online]. Dostupné na: <https://www.sidloSNV.sk/poznajte-rozdiel-medzi-fyzickou-a-pravnickou-osobou/>

⁹ DVOŘÁČEK, Jiří – SLUNÍČEK, Peter. *Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí ?* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-224-3. Dostupné na: https://books.google.sk/books?hl=sk&lr=&id=-oajslvK-yAC&oi=fnd&pg=PP2&dq=podnik&ots=dyWbawLJrd&sig=Jd11jOwuQgHrhZy8H32QT1qkpnk&redir_esc=y#v=onepage&q=podnik&f=false

¹⁰ Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

podniku a zamestnanci, ich štruktúra a kvalifikačná úroveň, a aj osobnosť vlastníka podniku.¹¹

Členenie podnikov podľa právnej formy

Ako uvádzame vyššie podnikateľ môže podnikáť ako právnická osoba alebo fyzická osoba. Na základe toho poznáme právne formy podnikania, a to buď podnik jednotlivca (fyzická osoba) alebo obchodná spoločnosť (právnická osoba). Okrem týchto kategórií patria medzi základné typy podnikov podľa platnej legislatívy aj špecifické právne formy, ako sú družstvá a štátne podniky.

Podľa právnych noriem na Slovensku rozlišujeme tri základné organizačno-právne formy podnikania:

- živnosti – sú klasifikované ako podniky jednotlivcov a teda, fyzických osôb a ich podmienky určuje zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní. Poznáme aj fyzické osoby, ktoré podnikajú inak než na základe živnosti, definuje nám ich zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník podľa osobitných predpisov. Ide napr. o slobodné povolania, lekár, notár, zverolekár, tlmočník a pod.
- obchodné spoločnosti – sú klasifikované ako podniky právnických osôb. Delíme ich na dve kategórie, a to: personálne spoločnosti (verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť) a kapitálové spoločnosti (spoločnosť s ručením obmedzením, akciová spoločnosť, jednoduchá spoločnosť na akcie)
- družstvá a iné formy podnikov – medzi osobitné formy podnikania zaradujeme štátny podnik, európsku spoločnosť a podnikanie zahraničnej osoby¹²

Tabuľka 1 - Počet podnikov na Slovensku podľa jednotlivých právnych foriem v rokoch 2019-2023

Právna forma podnikania	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Živnostníci	323 896	312 269	350 236	376 991	376 745
FO, ktoré podnikajú inak než na základe	25 124	26 731	117 119	27 243	26 775

¹¹ MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. s. 15. ISBN 978-80-8168-806-5

¹² PAPULA, Jozef a kol. *Podnikanie a manažment*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s 57. ISBN 978-80-7552-579-6

živnostenského oprávnenia					
Spoločnosť s ručením obmedzením	223 569	233 117	242 056	253 950	252 468
Akciová spoločnosť	5 401	5 404	5 392	5 389	4 825
Ostatné obchodné spoločnosti	1 328	1 323	1 314	1 340	1 282
Družstvá	1 429	1 424	1 444	1 453	1 358
Štátne podniky	12	12	12	12	10
Ostatné právne formy	43 854	48 597	41 779	36 901	36 122

Vlastné spracovanie podľa: Štatistický úrad SR.¹³

Podľa uvedenej tabuľky môžeme konštatovať, že živnostníci a s.r.o. patri dlhodobo medzi najrozšírenejšie formy podnikania na Slovensku.

Členenie podnikov podľa veľkosti

Na členenie podnikov podľa veľkosti používame definíciu malých a stredných podnikov (MSP). Podľa európskej klasifikácie zohľadňujeme 3 kritéria, a to počet pracovníkov, ročný obrat a celkovú ročnú bilančnú sumu, na základe ktorých rozdeľujeme podniky na mikropodnik, malý podnik, stredný podnik a veľký podnik.

- Mikropodnik – sa definuje ako podnik, ktorý zamestnáva menej ako 10 osôb, a teda má počet zamestnancov v rozmedzí od 0 – 9. Jeho celková ročná bilančná suma a ročný obrat nepresahujú sumu 2 mil. EUR
- Malý podnik – definujeme ako podniky, ktorý zamestnáva menej ako 50 ľudí, a teda jeho počet zamestnancov je v rozmedzí od 10 – 49. Celková ročná bilančná suma a ročný obrat malého podniku nepresahujú sumu 10 mil. EUR, a teda sú v rozmedzí od 2 – 10 mil. EUR.

¹³ Štatistický úrad Slovenskej republiky. *Ekonomické subjekty v RO podľa vybraných právnych foriem a štatistickej klasifikácie ekonomických činností k 31.12.* [online]. Dostupné na: [http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID\(%22i622059E5E4B54A6A93FB6189039CA960%22\)&ui.name=Ekonomické%20subjekty%20v%20RO%20podľa%20vybraných%20právnych%20foriem%20a%20Štatistickej%20klasifikácie%20ekonomických%20činností%20k%2031.12.2012.%20%5Bog1006rs%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk](http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i622059E5E4B54A6A93FB6189039CA960%22)&ui.name=Ekonomické%20subjekty%20v%20RO%20podľa%20vybraných%20právnych%20foriem%20a%20Štatistickej%20klasifikácie%20ekonomických%20činností%20k%2031.12.2012.%20%5Bog1006rs%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportlets%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk)

- Stredný podnik – podnik, ktorý zamestnáva menej ako 250 ľudí, a teda jeho počet zamestnancov je v rozmedzí od 50 – 249. Celková ročná bilančná suma pri stredných podnikoch nepresahuje hodnotu 43 mil. EUR a je v rozmedzí od 10 – 43 mil. EUR. Ročný obrat v tomto prípade nepresahuje 50 mil. EUR, a je v rozmedzí od 10 – 50 mil. EUR
- Veľký podnik – poslednou skupinou je veľký podnik, ktorého počet zamestnancov je nad 250 a viac. Celková ročná bilančná suma je nad 43 mil. EUR a ročný obrat nad 50 mil. EUR

Obrázok 1 - Klasifikácia podnikov podľa veľkosti

Kategória podniku	Počet pracovníkov: ročná pracovná jednotka (RPJ)	Ročný obrat	alebo	Celková ročná bilančná suma
Stredné podniky	< 250	≤ 50 miliónov EUR	alebo	≤ 43 miliónov EUR
Malé podniky	< 50	≤ 10 miliónov EUR	alebo	≤ 10 miliónov EUR
Mikropodniky	< 10	≤ 2 milióny EUR	alebo	≤ 2 mil. EUR

Zdroj: Ministerstvo hospodárstva SR

Aby mohla byť spoločnosť klasifikovaná ako MSP, je povinná spĺňať kritérium počtu zamestnancov. Môže sa však rozhodnúť, či bude dodržiavať buď maximálnu hranicu určenú pre ročný obrat, alebo maximálnu hranicu pre bilančnú sumu. Nie je povinnosť dodržiavať obe kritériá, v skutočnosti môže jedno z nich prekročiť, nebude to mať žiadny vplyv na jeho štatút MSP. Keďže podniky zaoberajúce sa obchodom a distribúciou majú vyšší obrat vzhľadom na svoju povahu ako podniky ako podniky zaoberajúce sa výrobou, preto definícia MSP poskytuje vyššie uvedenú možnosť. Možnosť výberu medzi kritériom obrat a kritériom

bilančná suma, ktorá udáva celkový kapitál podniku, zaručuje, že k MSP, ktoré sa zaoberajú rôznymi hospodárskymi činnosťami, sa pristupuje rovnakým spôsobom.¹⁴

1.2 Životný cyklus podniku

Jednou z kľúčových oblastí podnikovej ekonomiky je životný cyklus firmy a jeho jednotlivé fázy. Sú veľmi dôležité aj pre podnikateľov, pretože tí môžu úspešne napredovať v podnikaní len vtedy, ak si uvedomujú súvislosti medzi jednotlivými fázami životného cyklu.¹⁵

V literatúre sa pojmom životný cyklus označuje obdobie podniku, ktoré sa začína založením a vznikom podniku a ukončuje sa jeho zánikom. Začiatok a ukončenie podnikateľskej aktivity podniku slúži ako časové ohraničenie jeho existencie na trhu. Každý podnik má inú životnosť. Niektoré spoločnosti majú dlhý životný cyklus (príkladom takéhoto typu spoločností sú mnohé nadnárodné korporácie), zatiaľ čo mnoho menších organizácií majú krátky životný cyklus.¹⁶

Životný cyklus firmy odzrkadľuje všetky aspekty podnikateľskej činnosti, či už ide o vonkajšie a vnútorné aspekty, manažérske, výrobo-technologické, etické, organizačno-právne, ekologické alebo ekonomické aspekty.¹⁷ Ďalej nám poskytuje nielen informácie na prognózovanie a predpovedanie budúceho vývoja podniku, ale odráža aj úroveň rozvoja a postavenia podniku na konkurenčnom trhu. Inými slovami, na základe pochopenia aktuálnej fázy životného cyklu možno stanoviť diagnózu podniku, čo slúži ako základ navrhnutia budúcich stratégií a vhodných opatrení. To nám naznačuje, že životný cyklus a konkrétne každá jeho fáza poukazuje na úroveň rozvoja a pozície podniku na trhu.¹⁸

Ako sme uviedli vyššie, životný cyklus pozostáva z niekoľkých fáz, a každý podnik v priebehu svojej existencie prechádza týmto životným cyklom, a teda jeho fázami, no

¹⁴ energodotacie.mhsr.sk *Európska komisia: Príručka pre používateľov k definícií MSP.* [online]. Dostupné na: https://energodotacie.mhsr.sk/files/Prirucka_k_definicii_velkosti_podniku.pdf

¹⁵ ŠIRÁ, Elena. *Životný cyklus podniku a podmienky živnostenského podnikania v krajinách EÚ.* [online]. Dostupné na: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/kotulic15/subor/sira.pdf>

¹⁶ BUGRI, Štefan – PRIBIŠOVÁ, Emília. *Podniková ekonomika*. 1. vyd. Ostrava: KEY, 2017. 158 s. ISBN 978-80-7418-280-8

¹⁷ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze.* [online]. Dostupné na: http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/BaĎo_Vrablic.pdf

¹⁸ MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. s. 40. ISBN 978-80-8168-806-5

v konečnom dôsledku nemusí prejsť počas svojej životnosti všetkými fázami, ak napr. predčasne zanikne a fáza stabilizácie, resp. krízy nemusí nastať nikdy.¹⁹

Podľa Majdúchovej (2018) nám „*fázy životného cyklu podniku predstavujú: jedinečné zoskupenie premenných odzrkadľujúce charakter podniku a jeho štruktúru.*“²⁰ Môžeme ich definovať ako súbor podnikových štruktúr a aktivít. Medzi podnikové činnosti zaraďujeme rozhodovací priebeh, prevádzkové postupy a spracovanie informácií. Podnikovú štruktúru nám predstavuje rozdelenie moci, vzťahy podriadenosti a celková organizačná zostava.²¹

Základné fázy životného cyklu sú:

1. „*založenie a vznik podniku*“
2. *rast podniku*
3. *stabilizácia podniku*
4. *kríza podniku*
5. *úpadok, zrušenie a zánik podniku,*

Všetky tieto fázy sa vyznačujú určitými špecifikami, ktoré každý podnikateľ resp. manažér musí riešiť. Udržiavanie sa čo najdlhšie vo fáze rastu, alebo vo fáze zrelosti je základným strategickým cieľom každého podniku. Pri klasickom fungovaní trhu by mal mať životný cyklus priebeh postupne vo fázach, ako sú uvedené vyššie.

Ich priebeh je vyobrazený na nasledujúcom obrázku, pričom berie v úvahu výdavkovú aj príjmovú situáciu podniku v závislosti od času. Fázu životného cyklu spoločnosti možno hodnotiť na základe finančných výsledkov, ktoré spoločnosť dosiahla v danom časovom období. Je dôležité mať na pamäti, že každá firma má odlišné trvanie každej fázy životného cyklu, preto nemôžeme porovnávať úspešnosť podnikov na základe toho, kde sa nachádzajú vo vzťahu k vývoju jednotlivých fáz. S každou fázou životného cyklu sú spojené určité špecifiká, ktoré musia podnikatelia resp. manažéri riešiť.²² Priebeh životného cyklu môžu ovplyvniť vonkajšie a vnútorné faktory, ako napríklad štátna daňová

¹⁹ BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. [online]. Dostupné na:

http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Bad'o_Vrablic.pdf

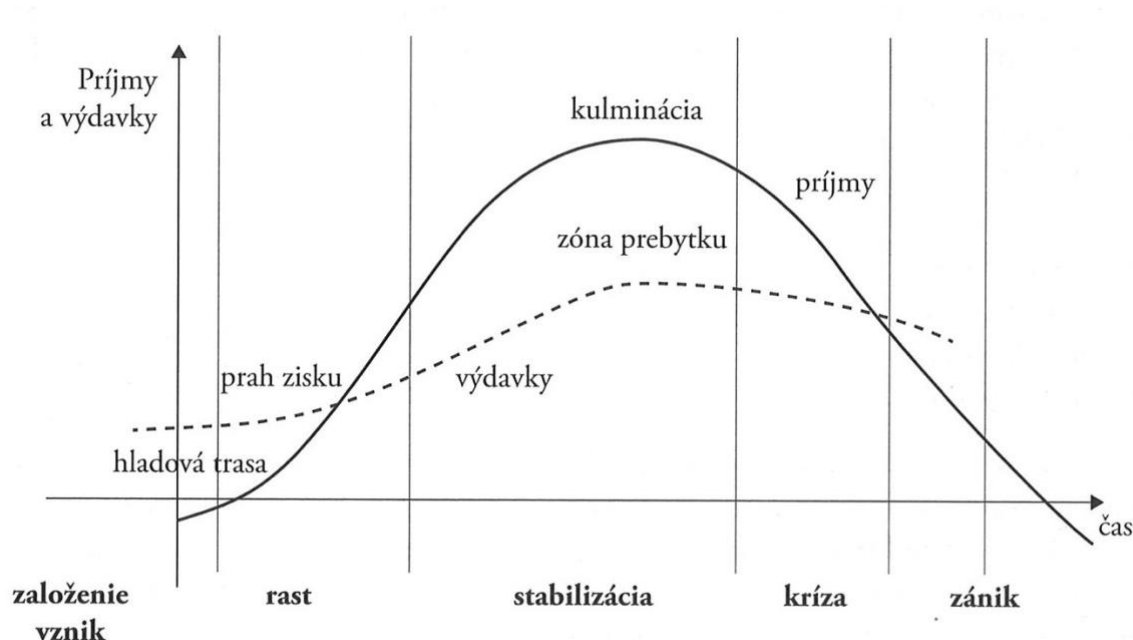
²⁰ MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. s. 40. ISBN 978-80-8168-806-5

²¹ MAJDÚCHOVÁ, Helena – NEUMANNOVÁ, Helena. *Podnik a podnikanie*. 1. vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2012. s. 61. ISBN 978-80-89393-83-1

²² MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. s. 40. ISBN 978-80-8168-806-5

politika, konkurencieschopnosť odvetvia, kvalifikácia pracovnej sily, inovačná politika podniku, náklady na logistiku, zložitosť transformačného procesu atď.²³

Obrázok 2 - Životný cyklus podnikov

Zdroj: MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*.²⁴

V práci sa podrobnejšie venujeme fáze kríza podniku, ktorá predchádza poslednej fáze, a to úpadok, zrušenie a zánik podniku.

1.2.1 Kríza podniku

Kríza je pre väčšinu ľudí veľmi negatívne vnímané slovo. Spája sa so stresovými situáciami a veľakrát môže vyústiť práve do katastrofy. Dôvodom je postupné hromadenie útlmov podnikateľských aktivít či neúspechov a celkové znižovanie výkonnosti podniku.²⁵ V mnohých vedeckých článkoch sa však kríza uvádza ako zdroj rozvoja podniku pretože pri jej riešení a hľadaní možností ako z krízy von, sa podnik zameriava na doterajšiu činnosť

²³ KADÁROVÁ, Jaroslava – JANEKOVÁ, Jaroslava – KOČIŠOVÁ, Michaela. *Riadenie a ekonomika podnikov: Podnik a podnikanie*. 1. vyd. Košice: Typopress, s.r.o., 2020. s. 38. ISBN 978-80-553-3706-7

²⁴ MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. s. 40. ISBN 978-80-8168-806-5

²⁵ PAPULA, Jozef a kol. *Podnikanie a manažment*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s 233. ISBN 978-80-7552-579-6

podniku. Dokáže vyhodnotiť chyby, ktorých sa už v budúcnosti nedopustí a taktiež objaviť rôzne príležitosti na využitie v budúcej činnosti.

Spôsobov ako sa podnik dokáže s krízou vysporiadať je viacej no základom je vedieť príčiny vzniku krízovej situácie. Príčiny môžu byť buď vonkajšie alebo vnútorné, pričom vonkajšie sú napríklad stav spolupracujúcich podnikov, fiškálna politika a intenzita konkurencie. Vnútornými príčinami môže byť nesúlads zamestnancov s podnikom, čo spôsobuje obmedzenú aktivitu, motiváciu i podnikavosť, ďalej nejednoznačne definované ciele či nedostatok monitorovania prostredia podniku.²⁶

Kríza, nech už je výsledkom akejkoľvek príčiny, sa prejavuje v dvoch ekonomických ukazovateľov zlyhaním. Konkrétne ide o likviditu a rentabilitu. Zlyhanie vychádzajúce z nízkej likvidity je spôsobené nízkou schopnosťou podniku platiť záväzky. Na druhej strane zlyhanie z nízkej rentability vychádza z nedostatočných výnosov z podnikateľskej aktivity. Aj napriek tomu, že sa kríza podniku prejavuje v dvoch ukazovateľoch jej riešenie môže byť rôzne. Riešeniami krízových stavov podniku sú tzv. záchranné metódy. Medzi záchranné metódy môžeme zaradiť: formy záchrany s právnym a formálnym zánikom sú transformácia a fúzia podniku, a medzi metódy bez právneho i majetkového zániku podniku zaraďujeme: konsolidáciu, reinžiniering, sanáciu, reštrukturalizáciu a mimosúdne vyrovnanie.²⁷

1.2.2 Úpadok, zrušenie a zánik podniku

Poslednú fázu môžeme označiť ako dôsledok nezvládnutej fázy krízy, ktorá v podniku prepukla. Keď podnik vstúpi do záverečnej fázy svojho životného cyklu, znamená to, že sa dostáva hlbšie do ťažkostí, ktoré prepukli už vo fáze krízy, a nie je schopný ich riešiť, tzn. stabilizovať, prijať opatrenia alebo vyriešiť. Postupne aktivita podniku upadá a podnik sa pripravuje na jeho zánik, v procese zrušenia.

O úpadku podniku hovoríme, ak sa podnik nedokáže udržať na trhu, ak mu klesá predaj, pretože nie je istota, že sa výrobky predajú, alebo ak podnik nie je schopný vytvoriť alebo uskutočniť inovačný program produktov, resp. využívaných technológií. V dôsledku týchto faktorov má podnik nízku likviditu, veľkú mieru zadlženosti voči viacerým veriteľom a problémy so splácaním svojich všetkých záväzkov v čase. Hoci je úpadok vnímaný

²⁶ InnoVationinfo.org. *Schoolar Journal of Applied Sciences and Research: Crisi as a Determinant of Enterprise Development* 2018. [online]. Dostupné na: <https://innovationinfo.org/articles/SJASR/SJASR-5-155.pdf>

²⁷ MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. s. 65. ISBN 978-80-8168-806-5

negatívne, v trhovom prostredí je normálnym javom a napriek všetkým ekonomickým a legislatívnym zásahom sa nevytráti.

Úpadok podniku (bankrot, konkurz) označuje ekonomickú situáciu, v ktorej podnik (dlžník) má pretrvávajúce ťažkosti s platením, ktoré sa prejavujú predĺžením alebo platobnou neschopnosťou (insolventnosťou). Ak sa podnik nachádza v úpadku, má len 2 možnosti ako túto krízovú situáciu vyriešiť, a to: konkurzom alebo súdnou reštrukturalizáciou.²⁸

1.3 Insolventnosť podnikov

Insolvencia je pojem, ktorý sa používa dosť často a pravdepodobne sa s ním stretol už každý podnikateľ. Slovníky cudzích slov tento pojem definujú ako neschopnosť dlžníka platiť svoje záväzky a vo všeobecnosti ním označujeme zadlženosť či finančné problémy podnikateľského subjektu. V rámci európskeho priestoru je to bežný pojem a poznáme ho napríklad z Českej republiky ako insolvenční zákon, ktorý pojednáva o úpadku a spôsoboch jeho řešení. Napriek tomu, že je to bežný pojem, ktorý sa využíva v rámci EÚ, naša slovenská legislatíva ho nepozná.²⁹

Ekonomická encyklopédia definuje insolventnosť - platobnú neschopnosť nasledovne: „*nemožnosť splniť v určených termínoch splatnosti finančno-platobné povinnosti, či už voči dodávateľom, štátnemu rozpočtu, úverovej banke alebo iným organizáciám. Platobná neschopnosť znamená, že podnik nemá v termíne splatnosti na úhradu dostatok peňazí v hotovosti vzhľadom na časový nesúlad medzi príjmami a výdavkami, trvalá platobná neschopnosť môže viesť k bankrotu.*“³⁰

Platobná neschopnosť podniku môže spôsobiť vážne dôsledky ako stratu dôveryhodnosti u veriteľov, nedostupnosť ďalších finančných zdrojov, stratu zákazníkov a nakoniec potencionálny bankrot. Platobnú neschopnosť môže mať dva stupne. Prvotná platobná neschopnosť predstavuje situáciu, keď podnik nie je schopný plniť svoje záväzky včas prvýkrát. Túto platobnú neschopnosť môžu spôsobiť nesprávne obchodné rozhodnutia, nečakané výdavky alebo nepredvídateľné udalosti. Jej dôsledkom môže byť nedostatok hotovosti, vysokého zadlženia, poklesu tržieb, zmeny v hospodárskom konaní

²⁸ MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. s. 71. ISBN 978-80-8168-806-5

²⁹ Podnikajte.sk. *Insolventnosť podnikateľských subjektov*. 2020. [online]. Dostupné na: <https://www.podnikajte.sk/vymahanie-pohladavok/insolventnost>

³⁰ ŠIBL, Drahoš a kol. *Veľká ekonomická encyklopédia*. Bratislava: Sprint, 2002. s. 410. ISBN 80-89085-04-0

alebo zlyhanie v plnení obchodných zmlúv. Takáto situácia si vyžaduje naliehavé riešenie. Je signálom zlej finančnej situácie podniku. Existuje viacero riešení takejto situácie podniku. Medzi riešenia je možné zahrnúť reštrukturalizáciu dlhov, dohody s veriteľmi, zlepšenie cash flow, zníženie nákladov alebo zlepšenie obchodného výkonu. Je potrebné, aby podnik takéto opatrenia prijal, čo najskôr a konzultoval ich s finančnými odborníkmi.

Druhý stupeň platobnej neschopnosti je oveľa zložitejší. Ide o situáciu, ktorej podnik čeliť už predtým. Možno ju aj prekonal a opäť sa dostal do situácie insolventnosti. Tento stav môže nastať aj napriek tomu, že boli prijaté nejaké opatrenia. Opatrenia sa však ukázali ako nedostatočné alebo neúčinné. Preto podnik by mal prijať účinnejšie opatrenia, ktoré naštartujú jeho ekonomiku, zvýšia dôveryhodnosť zákazníkov a tržby. Je taktiež potrebné vykonanie hlbšej analýzy finančných a operačných procesov podniku, prípadné zváženie reštrukturalizácie. Je potrebné, čo najskôr eliminovať ďalšie finančné riziká.³¹

Slovenský právny systém s pojmom insolvencia nepracuje, ale namiesto toho používa pojem platobná neschopnosť, čo je v zásade veľmi podobné. Platobná neschopnosť znamená, že dlžník nie je schopný splácať svoje dlhy v termíne ich splatnosti, a je to jedna z foriem úpadku.

Úpadok nám vymedzuje zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len: „ZKR“), ktorý ho vymedzuje ako stav majetkových pomerov dlžníka. Spoločnosť je v úpadku ak je v predĺžení alebo v platobnej neschopnosti.³² Úpadok hrozí spoločnosti, keď pomer záväzkov a vlastného imania je menej ako 8 ku 100.³³

Predĺženie znamená, že ak má spoločnosť aspoň jedného veriteľa, hodnota jej záväzkov prevyšuje hodnotu jej majetku a je povinná viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu. Úpadok podniku, ktorého príčinou je predĺženie, je spojený s povinnosťou štatutára podať návrh na reštrukturalizáciu alebo na konkurz.³⁴

Niektoré spoločnosti sa dostávajú do platobnej neschopnosti, lebo ich produktové portfólio sa nevyvíja, tak, aby promptne reagovalo na meniace sa potreby spotrebiteľov. Preto je potrebné pre udržanie finančného zdravia podniku implementovať efektívne

³¹ KADÁROVÁ, Jaroslava – JANEKOVÁ, Jaroslava – KOČIŠOVÁ, Michaela. *Riadenie a ekonomika podnikov: Podnik a podnikanie*. 1. vyd. Košice: Typopress, s.r.o., 2020. s. 45,103. ISBN 978-80-553-3706-7

³² JUDr. ŽÁKOVÁ, Stanislava. Insolventnosť podnikateľských subjektov. In PMPP: Novela Zákonníka práce účinná od 1. 3. 2021. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 8/2021. s. 86 – 110. ISBN 85844113064163

³³ 4justice.sk. *Spoločnosť v kríze*. [online]. Dostupné na: <https://www.4justice.sk/spolocnost-v-krize-a21-152>

³⁴ PWC.com. *Spoločnosť v kríze – čo treba ešte zohľadniť pred koncom roka*. [online]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/sk/sk/danove-a-pravne-novinky/spolocnost-v-krize.html>

stratégie, čiže proaktívne opatrenia. Jedným z najúčinnnejších je pravidelná analýza cash flow a záväzkov. Táto analýza umožňuje včas identifikovať potencionálne riziká a zaviesť nápravné opatrenia. Ďalším dôležitým krokom je diverzifikácia príjmov. Predstavuje znížiť závislosť od jedného alebo viacerých zdrojov príjmov, a tak zlepšiť finančnú stabilitu. Súčasťou finančnej stability je efektívne riadenie pohľadávok. Rýchle vymáhanie dlhov a prísne pravidlá úverov môžu výrazne zlepšiť likviditu podniku. Využívaním systémov na správu pohľadávok môže priniesť zefektívnenie tohto procesu. Taktiež je potrebné udržať korektné vzťahy s veriteľmi, pravidelnú komunikáciu o finančnom stave podniku.³⁵

1.3.1 Konkurz

Vymedzenie pojmu

Konkurz pochádza z latinského slova concursus creditorum a znamená súčasný nárok veriteľa. Označuje situáciu, keď podnik alebo jednotlivec nie je schopný plniť svoje dlhy.

Podmienkou konkurzu je existencia dlžníka, ktorý je v úpadku, dostáva sa do platobnej neschopnosti. Platobnú neschopnosť možno vymedziť ako objektívnu neschopnosť dlžníka plniť svoje záväzky, alebo ako dlžníka, ktorý si neplní svoje záväzky dlhší čas. Ak hodnota obchodného majetku dlžníka je nižšia ako súhrn jeho záväzkov, hovoríme, že dochádza k predĺženiu dlžníka. Predĺženosť sa dá zistiť z účtovnej evidencie dlžníka. V tomto prípade sa započítajú všetky dlžníkové záväzky bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú splatné.³⁶

Podľa zákona je právnická osoba platobne neschopná vtedy, ak nie je schopná 90 dní po lehote splatnosti plniť viac ako jednému veriteľovi aspoň dva peňažné záväzky.³⁷

Cieľom konkurzu je dosiahnuť rozdelenie majetku dlžníka medzi veriteľov na uspokojenie ich pohľadávok. Dlžník stráca právo voľne nakladať so svojím majetkom po vyhlásení konkurzu.³⁸

³⁵ Copymate.app. *Platobná neschopnosť – príčiny vzniku platobných neschopností a spôsoby, ako sa s nimi vysporiadať*. 2024. [online]. Dostupné na: <https://copymate.app/sk/blog/multi/platobna-neschopnost-priciny-vzniku-platobnych-neschopnosti-a-sposoby-ako-sa-s-nimi-vysporiadat/>

³⁶ TKÁČIK, T. – MERICA, R. *Konkurz, dohodovanie a vyrovnanie /pre prax/*. Bratislava: Tripe, 1994. s 7-206. ISBN 80-967184-0-1 s. 7-206

³⁷ § 3 (2) zákona č. 7/2005 Z. z. – Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

³⁸ KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s. 105. ISBN 978-80-553-2935-2

Návrh na vyhlásenie konkurzu je oprávnený podať dlžník, veriteľ, likvidátor právnickej osoby alebo iná osoba. Návrh na vyhlásenie konkurzu sa podáva na príslušnom súde a to do 30 dní, od kedy sa dlžník dozvedel o svojom úpadku, platobnej neschopnosti. Musí zahŕňať všeobecné náležitosti podľa osobitného predpisu. Podáva sa elektronickými prostriedkami do elektronickej schránky súdu, ktorý musí byť autorizovaný navrhovateľom.³⁹

Priebeh riešenia úpadku konkurzom má tri fázy súdneho konania:

- od doručenia návrhu na súd,
- od začatia konkurzného konania do vyhlásenia konkurzu,
- od vyhlásenia konkurzu do zrušenia konkurzu.

Ak dlžník alebo jeho tuzemský veriteľ nepodá súdu do desiatich dní od doručenia návrhu na vyhlásenie konkurzu návrh na dohodovanie, začne dohodovanie súd aj bez návrhu. Do skončenia dohodovania súd nedohodne návrh na vyrovnanie a nerozhodne o vyhlásení konkurzu. Cieľom dohodovania je umožniť dlžníkovi vyriešiť jeho platobnú neschopnosť a veriteľom umožniť uspokojenie ich pohľadávok.⁴⁰

Účastníci konkurzného konania

Z hľadiska materiálneho práva účastníkom konkurzného konania sú dlžník a veritelia, ktorí prihlásili svoje pohľadávky. Z procesného hľadiska medzi účastníkom možno zaradiť aj solidárnych spoludlžníkov.

Dôležitým účastníkom konkurzného konania je úpadca. Zákon nim označuje dlžníka, ktorý sa ocitol v úpadku. Vyhlásením konkurzu sa dlžníkom jeho dôsledkom stáva úpadcom. Spôsobilosť stať sa úpadcom, predpokladá spôsobilosť byť dlžníkom. Zostáva subjektom doterajších hmotných práv a povinností, stráca však právo naďalej sám voľne nakladať so svojím majetkom, ktorý je podrobený exekúcií a ktorý mu patril v deň vyhlásenia konkurzu, ako aj s tým majetkom, ktorý nadobudol počas konkurzu. Za pohľadávky, ktoré existovali pred vyhlásením konkurzu, zodpovedá neobmedzene, ale za tie pohľadávky, ktoré vznikli po vyhlásení konkurzu, zodpovedá len do výšky konkurznej podstaty. Stráca spôsobilosť

³⁹ § 11-12 zákona č. 7/2005 Z. z. – Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁴⁰ TKÁČIK, T. – MERICA, R. *Konkurz, dohodovanie a vyrovnanie /pre prax/*. Bratislava: Tripe, 1994. s 7-206. ISBN 80-967184-0-1 s. 7-206

byť stranou v sporoch týkajúcich sa jeho majetku. Namiesto neho v nich môže vystupovať iba správca podstaty.⁴¹

Súd určí správcu z osôb uvedených v zozname správcov, ktoré majú sídlo kancelárie v obvode krajského súdu, v ktorom sa nachádza príslušný konkurzný súd. Správca sa vyberá náhodne, pomocou programových a technických prostriedkov.⁴²

Konkurzným veriteľom je osoba, ktorej v deň vyhlásenia konkurzu prislúcha voči dlžníkovi majetkový (obligačný) nárok, a to na peňažné plnenie alebo na plnenie, ktoré môže byť na peňažné plnenie prevedené a je podrobené exekúcii.

Ďalšími účastníkmi konania môžu byť solidárni spoludlžníci ako aj ručitelia. K solidárnym spoludlžníkom patrí viac dlžníkov zaviazaných splniť daný záväzok spoločne a nerozdielne (in solidum).

Je však vylúčené, aby likvidátor obchodnej spoločnosti bol účastníkom konkurzného konania v prípade, keď podá návrh na vyhlásenie konkurzu. Jeho účasť na konkurznom konaní je obmedzená iba na akt podania návrhu bez ďalšieho vplyvu na obsah a chod konania.

Konkurzná podstata

Konkurznú podstatu tvorí majetok podliehajúci konkurzu. Zaraduje sa tu majetok, ktorý patril dlžníkovi v deň vyhlásenia konkurzu a ktorý nadobudol počas konkurzu. Rozumie sa tým aj mzda alebo iné podobné príjmy.

Teória vysvetľuje konkurznú podstatu:

- aká má byť
- aká je

Konkurznú podstatu „aká má byť“ tvorí súhrn všetkým majetkových hodnôt, na ktoré sú veritelia odkázaní. Konkurzná podstata „aká je“ môže mať užší význam, pretože ju tvorí súhrn majetku, ktorý konkurzné orgány vyčlenili na uspokojovanie veriteľov. Ich rozdiel

⁴¹ TKÁČIK, T. – MERICA, R. *Konkurz, dohodovanie a vyrovnanie /pre prax/*. Bratislava: Tripe, 1994. s 7-206. ISBN 80-967184-0-1 s. 7- 206

⁴² KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 115. ISBN 978-80-553-2935-2

spočíva z právnych účinkov, ktoré sú spojené s činnosťou konkurzných orgánov, ktoré určia skutočný predmet konkurzu.⁴³

Podľa zákona sa rozoznáva spoločná a osobitná konkurzná podstata. Z osobitnej konkurznej podstaty sa uspokojujú vecno-právne nároky oddelených veriteľov. Obligačné nároky veriteľov sa uspokojujú zo spoločnej konkurznej podstaty. Osobitných konkurzných podstát je spravidla toľko, koľko je oddelených veriteľov.⁴⁴

Ďalej konkurznú podstatu možno členiť na aktívnu a pasívnu. Aktívnou konkurznou podstatou sa rozumie súhrn dlžníkovho majetku a pasívnou konkurznou podstatou sa rozumie súhrn jeho dlhov.⁴⁵

Zistenie konkurznej podstaty je vykonávané súpisom a odhadom. Súpis úpadcovho majetku urobí správca podľa pokynu súdu. Použije zoznam, ktoré predkladá dlžník a v ktorom musí uviesť aktíva a pasíva svojho majetku a zároveň označiť dlžníkov a veriteľov. V prípade, že úpadca podáva sám návrh na konkurz, priloží tento zoznam ako súčasť návrhu. V ostatných prípadoch tak urobí, iba po vyzvaní súdom, najneskôr však do 15 dní odo dňa vyhlásenia konkurzu. Nevyhnutnou súčasťou tohto zoznamu sú potrebné písomnosti, doklady a obchodné knihy. Predložený zoznam je dlžník povinný podpísať spolu s výslovným vyhlásením, že je správny a úplný. So súpisom majetku môže byť spojený aj jeho odhad, ktorý urobí súdny znalec podľa cenových predpisov platných ku dňu urobenia odhadu.⁴⁶

Vyhlásenie konkurzu

Konkurz vyhlási súd najneskôr do 15 dní od doručenia návrhu, ustanoví správcu a vyzve veriteľov, aby prihlásili svoje pohľadávky.

Preverí či návrh:

- podala oprávnená osoba,
- spĺňa zákonom ustanovené náležitosti,
- dlžník je v súlade s týmto zákonom riadne zastúpený,

⁴³ TKÁČIK, T. – MERICA, R. *Konkurz, dohodovanie a vyrovnanie /pre prax/*. Bratislava: Tripe, 1994. s 7-206. ISBN 80-967184-0-1 s. 7- 206

⁴⁴ § 6, 9 zákona č. 7/2005 Z. z. – Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁴⁵ TKÁČIK, T. – MERICA, R. *Konkurz, dohodovanie a vyrovnanie /pre prax/*. Bratislava: Tripe, 1994. s 7-206. ISBN 80-967184-0-1 s. 7- 206

⁴⁶ STEINER, Vilém – MAZÁK, Ján. *Konkurz a vyrovnanie*. Bratislava: IURA EDITION, 1997. s. 3–255. ISBN 80-88715-33-4

- dlžník je platobne neschopný, súd vychádza z vyhlásenia dlžníka,
- nebráni tomu v minulosti určený splátkový kalendár alebo vyhlásený konkurz
- bol zložený preddavok na úhradu paušálnej odmeny správcu Centrum právnej pomoci

Konkurz sa začína jeho vyhlásením, zverejnením rozhodnutia o vyhlásení konkurzu v Obchodnom vestníku.⁴⁷

Malý konkurz

Malý konkurz sa začína doručením návrhu dlžníka na príslušný súd a končí zrušením malého konkurzu. Návrh na vyhlásenie malého konkurzu podáva dlžník prostredníctvom na to určeného formuláru. Navrhovateľ je povinný pred podaním návrhu na vyhlásenie malého konkurzu zaplatiť na účet preddavok na úhradu nákladov malého konkurzu.

Po doručení návrhu súd do 15 dní vyhlási malý konkurz na majetok dlžníka, ustanoví správcu a vyzve veriteľov, aby prihlásili svoje pohľadávky, ak zistí, že:

- „návrh malého konkurzu podal dlžník, ktorý je právnickou osobou
- dlžník ma ustanovený štatutárny orgán
- štatutárny orgán dlžníka alebo členovia štatutárneho orgánu
- bol zložený preddavok na náklady malého konkurzu
- dlžník neporušuje povinnosť podľa podľa § 40 Obchodného zákonníka
- podľa posledných piatich účtovných závierok nemal dlžník záväzky v hodnote vyššie ako 1 000 000 eur
- podľa posledných piatich účtovných závierok nemal dlžník majetok v hodnote vyššej ako 1 000 000 eur
- návrh na vyhlásenie malého konkurzu je úplný a je autorizovaný osobou oprávnenou konať v mene dlžníka,,

Malý konkurz je vyhlásený uznesením o vyhlásení malého konkurzu v Obchodnom vestníku.⁴⁸

⁴⁷ § 167a zákona č. 7/2005 Z. z. – Zákon o konkurze a reštrukturalizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁴⁸ § 106 zákona č. 7/2005 Z. z. – Zákon o konkurze a reštrukturalizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Komparácia malého konkurzu a konkurzu

Malý konkurz a konkurz sú dva rôzne pojmy, ktoré sa používajú hlavne v oblasti práva a obchodu.

Malý konkurz sa často používa v kontexte osobných financií a môže sa vzťahovať na fyzické osoby alebo malé podniky. Malý konkurz predstavuje proces, ktorý umožňuje dlžníkom, ktorí sú v neschopnosti splácať svoje dlhy, aby mohli uplatniť ochranu pred svojimi veriteľmi a zároveň vyrovnať svoje dlhy. Jeho cieľom je poskytnúť dlžníkovi možnosť znovu začať a znížiť dopad finančnej neschopnosti na nich.

Konkurz sa zvyčajne vzťahuje na obchodné subjekty, ako sú spoločnosti, korporácie alebo iné právnické subjekty. Ide proces, ktorý nastáva, keď spoločnosť nie je schopná splácať dvojce dlhy a riadiť svoju činnosť. Cieľom konkurzu je zabezpečiť, aby boli veritelia spravodlivo uspokojení zo zostávajúcich aktív spoločnosti a aby bola táto spoločnosť zlikvidovaná alebo reorganizovaná pod dohľadom súdnych orgánov.

Hlavné rozdiely sú v tom, že malý konkurz sa vzťahuje na malé podniky alebo jednotlivcov a je zameraný na ochranu dlžníka a možnosť začať znovu, zatiaľ čo konkurz sa vzťahuje na väčšie obchodné subjekty a má za cieľ zabezpečiť spravodlivé uspokojenie veriteľov a riadenie záujmov spojených s bankrotom spoločnosti.

1.3.2 Reštrukturalizácia

Reštrukturalizácia je proces, ktorým prechádzajú obchodné spoločnosti, aby zmenili svoju organizačnú štruktúru, financovanie alebo stratégiu s cieľom zlepšiť svoju výkonnosť, efektivitu alebo udržateľnosť. Môže ísť o dobrovoľný alebo nútený proces.

Vymedzenie pojmu

Reštrukturalizáciu je možné charakterizovať ako zmenu štruktúry istého organizmu. Je možné ju uskutočniť zmenou výrobného plánu alebo podnikateľských činností, alebo sa môže uskutočniť na úrovni organizačného rámca konkrétnych hospodárskych odvetví.

„Európsky parlament definuje reštrukturalizáciu, ako *„jednu z osobných foriem priemyselnej premeny. Spravidla ide o náhly a často vynútený proces prispôsobovania sa podniku novým nárokom požadovaným v hospodárskom kontexte, s cieľom opäť nadobudnúť konkurencieschopnosť.“*⁴⁹

⁴⁹ KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 109. ISBN 978-80-553-2935-2

Druhy reštrukturalizácie

Od rozsahu reštrukturalizovaných zmien je možno definovať:

- makroekonomická reštrukturalizácia
- mikroekonomická reštrukturalizácia

Makroekonomická reštrukturalizácia predstavuje zmenu štruktúry konkrétnych odvetví národnej ekonomiky. Štrukturálne zmeny ekonomiky vyžadujú vymedziť úlohu štátu a úlohu podnikovej sféry. Systémové opatrenia, ktoré sú zamerané na podporu reštrukturalizácie ekonomiky môžeme rozdeliť na dva druhy opatrení. Prvé z nich je opatrenie, ktoré aktívne ovplyvňuje správanie ekonomických subjektov, čo znamená, že podporuje činnosti zamerané na štrukturálne zmeny. Druhé z nich, je opatrenie, ktoré zabraňuje vzniku alebo dlhému trvaniu negatívnych účinkov. Môže byť doplnkom k prvému opatreniu, a má skôr sankčnú povahu.

Vhodnými zásahmi štátu sú:

- podpora vytvárania pracovných miest
- podpora vývoja, kvality a výskumu
- podpora rozvoja informačného systému a infraštruktúry
- podpora rastu a rozvoja malých a stredných podnikov
- rekvalifikácia a vzdelávanie

Európska únia poskytuje potrebné finančné prostriedky na podporu reštrukturalizácie a jej sociálnych a environmentálnych následkov. Reštrukturalizácia nesmie predstavovať krok späť.⁵⁰

Mikroekonomická reštrukturalizácia sa týka zmien podniku ako celku alebo jednotlivých jeho zložiek. Reštrukturalizácia znamená úplnú reorganizáciu podniku a obnovenie všetkých jeho podnikateľských činností.

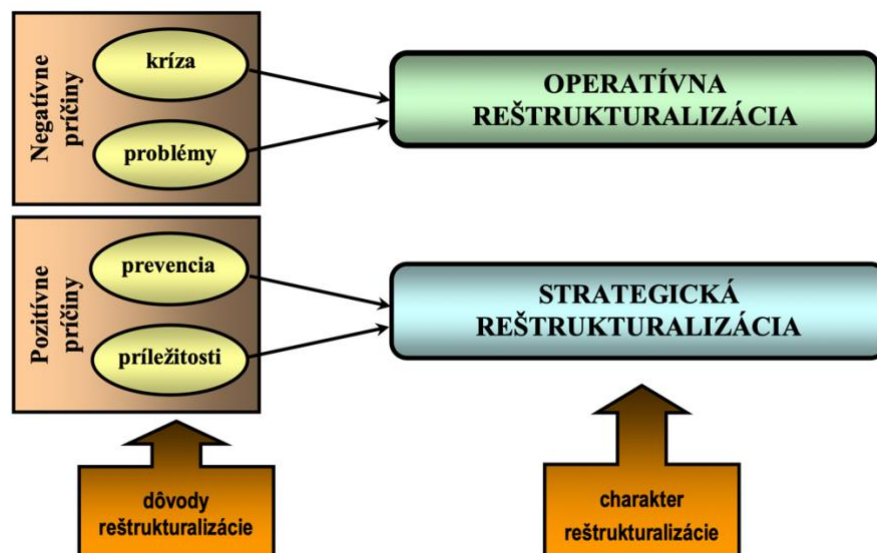
Reštrukturalizácia podniku môže byť realizovaná v každej fáze životného cyklu podniku. Reštrukturalizačné procesy môžu v podniku prebiehať aj v prípade, že podnik nemá žiadne problémy. Takto reaguje na meniace sa podmienky a snaží sa o zvyšovanie

⁵⁰ KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 109 - 110 . ISBN 978-80-553-2935-2

svojej konkurencieschopnosti. V optimálnom prípade sa ma realizovať ako preventívne opatrenie.

Pre začatie reštrukturalizácie môže mať podnik rôzne dôvody a v závislosti od nich môže ísť o strategickú reštrukturalizáciu a operatívnu reštrukturalizáciu.⁵¹

Obrázok 3 - Operatívna a strategická reštrukturalizácia

Zdroj: KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*.⁵²

Operatívna reštrukturalizácia je založená na zavádzaní operatívnych, krátkodobých opatrení a zásahov. Stratégie operatívnej reštrukturalizácie sa zavádzajú na riešenie dôvodov a okolností, ktoré vedú ku kríze alebo ťažkostiam. Tento druh reorganizácie je známy aj ako revitalizácia podniku.

Kríza si požaduje radikálne riešenie, pretože ohrozuje nielen stabilitu a prosperitu podniku, ale aj jeho budúcu existenciu. Problémy, predstavujú menej naliehavé a čiastkové problémové situácie a okolnosti, ktoré vznikajú v priebehu podnikania, a mohli by smerovať k vážnej situácii.

Strategická reštrukturalizácia spočíva v procese realizácie dlhodobých strategických intervencií a opatrení. Podniky využívajú strategické opatrenia, ktoré sú spojené

⁵¹ KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 112. ISBN 978-80-553-2935-2

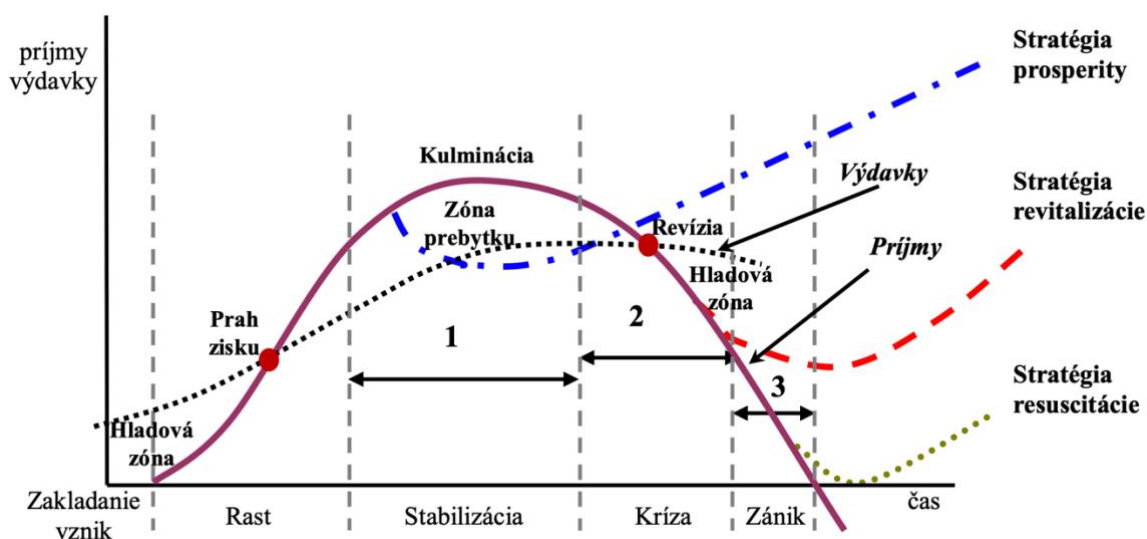
⁵² KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 113. ISBN 978-80-553-2935-2

s rozvojovou fázou životného cyklu podniku, a využívajú ju z dôvodu prevencie a využitia príležitosti.

Prevencia, ktorá znamená snahu podniku zabrániť potencionálnemu vzniku problémov v budúcnosti. Príležitosti umožňujú získať vedúce postavenie pred konkurenciou a upevniť si náskok na trhu.

V závislosti od štádia životného cyklu spoločnosti na začiatku reštrukturalizácie možno použiť rôzne stratégie reštrukturalizácie, ako sú revitalizácia, resuscitácia alebo prosperita – kvantitatívne ozdravenie.⁵³

Obrázok 4 - Stratégie reštrukturalizácie v jednotlivých fázach životného cyklu podniku

Zdroj: KÁDÁROVÁ, J. 2018. *Krízové riadenie podnikov*.⁵⁴

Stratégia prosperity sa realizuje vo fáze rozvoja podniku, pred dosiahnutím vrcholového obdobia, a teda vo fáze rastu a stability. Vyžaduje si najťažšie a najzložitejšie rozhodnutie pre jej uplatnenie. Zároveň však uplatnením tejto stratégie je možné dosiahnuť dlhodobú a trvalú prosperitu.

Stratégia revitalizácie sa realizuje vtedy keď spoločnosť najviac potrebuje reštrukturalizáciu. Jej cieľom je zachrániť podnik pred platobnou neschopnosťou, bankrotom a likvidáciou. Umožňuje celkové ozdravenie podniku.

⁵³ KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 113 - 114. ISBN 978-80-553-2935-2

⁵⁴ KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 114. ISBN 978-80-553-2935-2

Stratégia resuscitácie sa uplatňuje vo fáze zániku podniku. Jej cieľom je zabrániť úplnému zániku podniku v dôsledku jeho likvidácie. Pomocou reštrukturalizačného plánu môže podnik začať novú fázu, ktorá je pokračovaním jeho pôvodnej činnosti z hľadiska zamestnancov, trhu a výroby.⁵⁵

Metodika reštrukturalizačného podniku

Pri reštrukturalizácii je potrebné nasledovať základné kroky pri jej realizácii. Zostavenie reštrukturalizačného tímu by mal pozostávať z interných a externých špecialistov. Interní špecialisti by mali byť vyberaní z rôznych oblastí podniku.

Internú časť reštrukturalizačného tímu by mali tvoriť:

- „člen vrcholového vedenia podniku,
- manažér logistiky,
- pracovník z výroby,
- pracovník zo správy podniku,
- pracovník odbytu,
- pracovník poverený bezpečnosťou podniku,
- člen prevádzkovej rady,,

Je vhodné využiť špecializované poradcu, ktorý nie je priamo v podniku, a tak nie je zaťažovaný problémami podniku a má schopnosť prinášať nové nápady a myšlienky.

Pred začatím reštrukturalizácie je potrebné vytvoriť rámcovú stratégiu procesu reštrukturalizácie. Jej cieľom je stanoviť obmedzenia pre jednotlivé činnosti a eliminovať zbytočné prestoje, tzn. že mala by pomôcť skrátiť čas potrebný na plánovanie a realizáciu reštrukturalizácie. Dôležité je analyzovať počiatočný stav v podniku a odhaliť jeho silné a slabé stránky.

Zostavenie reštrukturalizačného programu musí odpovedať na základné otázky:

- východiskovú situáciu
- ciele
- aktivity, metódy

⁵⁵ KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 115-116. ISBN 978-80-553-2935-2

- kontrola, hodnotenie
- časový plán a rozpočet.⁵⁶

Dôležitou súčasťou reštrukturalizácie je hodnotenie jej výsledkov a to hľadaním odpovedí na tri základné otázky:

- Správne bola implementovaná reštrukturalizácia ?
- Dosiahli sa požadované výsledky ?
- Dosiahol sa cieľ reštrukturalizácie podniku ?

Reštrukturalizačné konanie z právnického hľadiska

Podľa zákona č. 7/2005 Z. z. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ak je dlžník v úpadku, môže poveriť správcu aby vypracoval reštrukturalizačného posudku, s cieľom zistiť či sú splnené všetky požiadavky na jeho prípadnú reštrukturalizáciu. Poveriť možno len osobu, ktorá je zapísaná v zozname správcov.

Správca pri vypracovaní posudku musí zistiť obchodnú a finančnú situáciu podniku, a danom posudku navrhne spôsob reštrukturalizácie.⁵⁷

Podľa zákona č. 7/2005 Z. z. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, správca môže odporučiť reštrukturalizáciu podniku ak:

- a) „dlžník je právnickou osobu,
- b) dlžník vykonáva podnikateľskú činnosť,
- c) je dlžník v úpadku,
- d) účtovné závierky, poskytujú verný a pravdivý obraz spoločnosti
- e) od skončenia ostatnej reštrukturalizácie dlžníka alebo jeho právneho predchodcu alebo od skončenia verejnej preventívnej reštrukturalizácie uplynuli dva roky,
- f) možno odôvodnenie predpokladať zachovanie aspoň podstatnej časti podniku,
- g) je možné predpokladať väčší rozsah uspokojenia veriteľov dlžníka.,⁵⁸

⁵⁶ KÁDÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. s 120 - 123. ISBN 978-80-553-2935-2

⁵⁷ § 108 zákona č. 7/2005 Z. z. – Zákon o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Návrh na povolenie reštrukturalizácie sa podáva na príslušnom súde, ktorý je oprávnený podať dlžník ako aj veriteľ. Navrhovateľ je povinný k návrhu na povolenie reštrukturalizácie pripojiť aj nasledovné náležitosti, a to posudok správcu, zoznam majetku, záväzkov a osôb spriazneným dlžníkom, ďalej zoznam právnych úkonov dlžníka uskutočnených v posledných dvoch rokoch, týkajúcich sa majetku dlžníka a poslednú riadnu individuálnu účtovnú závierku s mimoriadnou účtovnou závierkou.

Ak návrh spĺňa všetky zákonom stanovené náležitosti, súd najneskôr do 15 dní od doručenia návrhu rozhodne o začatí reštrukturalizačného konania. Povolením reštrukturalizácie sa začína reštrukturalizácia. Za povolenú sa považuje zverejnením uznesenia o povolení reštrukturalizácie v Obchodnom vestníku.

Účastníkmi reštrukturalizačného konania sú dlžník, navrhovateľ a veritelia, ktorí prihlásili svoje pohľadávky.

Prihláška sa podáva správcovi elektronicky prostredníctvom na to určeného formuláru a musí byť autorizovaná. Prihláška musí byť správcovi doručená do 30 dní od povolenia reštrukturalizácie. Zoznam pohľadávok tvorí súčasť správcovského spisu.

Reštrukturalizačný plán je listina, ktorá upravuje vznik, zmenu a zánik práv a záväzkov osôb, ktoré sú v nej uvedené. Ak je plán súdom potvrdený, tak je plán záväzný pre všetkých účastníkov tohto plánu. Člení sa na záväznú a opisnú časť.

Zverejnením uznesenia súdu o skončení reštrukturalizácie v Obchodnom vestníku tak zanikajú všetky účinky začatia reštrukturalizačného konania.⁵⁹

⁵⁹ §111, §112, §113, §116, §121, §132, §156 zákona č. 7/2005 Z. z. – Zákon o konkurze a reštrukturalizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov

2. Cieľ práce

Hlavným cieľom diplomovej práce je kvantitatívne zhodnotenie stavu podnikov v SR z hľadiska insolventnosti za určité časové obdobie z makroekonomického pohľadu a formulovanie návrhu opatrení. Na splnenie už spomínaného primárneho cieľa diplomovej práce sme si stanovili niekoľko parciálnych cieľov:

Prvým čiastkovým cieľom je priblíženie problematiky insolventnosti podnikov jej príčin a následkov v teoretickej rovine, pričom dôraz je kladený na spôsoby riešenia úpadku podniku, a to je konkurz a reštrukturalizácia.

Druhým čiastkovým cieľom je zmapovanie konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku za určité časové obdobie z makroekonomického pohľadu. Skúmame verejný dlh, ako časť peňazí, ktorá je viazaná v konkurzoch a reštrukturalizáciách, ktorý insolventné podniky dlžia štátu z nezaplatených štátnych pohľadávok.

Tretím čiastkovým cieľom je navrhnutie opatrení, ktoré by jednak mohli prispieť k zníženiu počtu konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku, a taktiež k zníženiu objemu verejného dlhu, v zmysle efektívnejšieho zvýšenia uspokojenia štátnych pohľadávok v konkurzoch a reštrukturalizáciách.

3. Metodika práce a metody skúmania

Všetky údaje uvedené v práci boli čerpané zo slovenských, ako aj zahraničných knižných a časopiseckých zdrojov od renomovaných autorov, ktorí sa venujú problematike insolventnosti podnikov, vrátane spôsobov riešenia úpadku a to konkurzom a reštrukturalizáciám. Informácie, ktoré sme pre potreby diplomovej práce získali z internetových zdrojov, ako boli zákony potrebné na zadefinovanie základných pojmov alebo procesov v teoretickej časti a rôzne štatistiky či údaje, zo Štatistického úradu Slovenskej republiky alebo Ministerstiev, boli základom pre ďalšie vypracovanie práce.

Aby bolo možné dosiahnuť vytýčené ciele diplomovej práce, pri spracovávaní a vyhodnotení informácií sme využívali niekoľko vedeckých metód.. Zber dát a štruktúrované pozorovanie, ktoré nám môže poskytnúť viac informácií o skúmanej realite, bolo v prípade získavania údajov primárnou kvantitatívnou metódou celej práce. Zdrojom všetkých informácií bola dátová stránka finstat, ktorá zhromažďuje finančné, právne a registračné dáta o slovenských a českých podnikoch a živnostníkoch z mnohých zdrojov.

V praktickej časti diplomovej práce sme využili metódu analýzy, ktorú sme rozdelili na niekoľko častí. V prvom bode sme sa zamerali na faktory spôsobujúce vývoj v skúmanom období. V ďalšej časti sme sa zamerali na vývoj konkurzov a reštrukturalizácií v skúmanom období z viacerých pohľadov. Vyhodnotili sme a slovne podrobnejšie interpretovali zistenia, ktoré sú v práci znázornené v príslušných grafoch a tabuľkách. V poslednej časti sme uviedli návrh opatrení, ktoré by jednak mohli prispieť k zníženiu počtu konkurzov a reštrukturalizácií na Slovensku, a jednak k zníženiu objemu verejného dlhu, resp. zvýšeniu uspokojenia štátnych pohľadávok v konkurzoch a reštrukturalizáciách.

4. Výsledky práce a diskusia

Aplikačná časť práce je zameraná na analýzu konkurzov a reštrukturalizácií podnikov v podmienkach SR za určité časové obdobie a formulovanie odporúčaní, resp. návrhov opatrení.

4.1 Faktory ovplyvňujúce vývoj v skúmanom období

Ako vzorku sme si vybrali 2 roky a to rok 2022 a rok 2023. Podnikateľské prostredie v SR, ale aj vo svete bolo v tomto skúmanom období ovplyvnené hlavne týmito štyrmi udalosťami. V prvom rade to bola pandémia COVID-19, ktorá začala začiatkom roka 2020 a jej následky pociťujú ekonomiky krajín dodnes. Ďalšou významnou udalosťou bola energetická kríza, ktorá začala už v roku 2021, ale jej účinky sa naplno prejavili po začatí vojny na Ukrajine, vo februári 2022, ktorú považujeme za ďalšiu príčinu, ktorá negatívne ovplyvnila nielen podnikateľské prostredie. Posledným faktorom ovplyvňujúcim hospodárstvo je vysoká inflácia v Eurozóne, ktorá predstavuje jednu z najväčších inflácií v histórii. Vzájomná prepojenosť vyššie uvedených skutočností a ich mnohorozmerný vplyv na podnikateľské prostredie spôsobuje, že ich dôsledky a následná adaptácia na ne sú dlhodobé a zložité.

Rok 2022 bol hospodársky náročný z mnohých dôvodov, ktoré ovplyvnili svetovú i lokálnu ekonomiku. Tieto faktory viedli k finančným ťažkostiam a dokonca aj zániku niektorých podnikov. V prvom rade to bola pandémia COVID-19, ktorá vypukla na jar v roku 2020, a síce najťažšia fáza pandémie pominula, tak mnohé ekonomiky sa stále vysporiadavali s jej dôsledkami v roku 2022. Počas a aj po pandémii podniky zanikali z rôznych príčin, a to v dôsledku priamych i nepriamych účinkov krízy. Ako hlavné príčiny môžeme uviesť zatvorenie a obmedzenie podnikov, kedy vlády po celom svete zavádzali karanténne opatrenia, vrátane dočasných zatvorení podnikov. Tieto opatrenia mnohokrát viedli k úpadku spoločnosti, keďže nastal pokles príjmov, v dôsledku zatvorenej prevádzky a podniky neboli schopné zvládnuť svoju finančnú situáciu. Najviac to zasiahlo podniky, ktoré boli zamerané na priamy kontakt s ľuďmi, čo uvádzame aj v našej analýze, kde štvrtým najviac postihnutým odvetvím za skúmané obdobie v počte podnikov, ktoré skončili v úpadku, bolo odvetvie HORECA, alebo na vyšších priečkach sa umiestnilo aj odvetvie maloobchod. Ďalším problémom boli časté výpadky v dodávkových reťazcoch, čo

ovplyvnilo najviac podniky, ktoré boli závislé od medzinárodného obchodu, pretože to spôsobilo oneskorenie výroby a distribúcie surovín a tovarov. V našej analýze uvádzame ako najrizikovejšie odvetvie stavebníctvo a hneď za ním nasleduje veľkoobchod, a na vyšších priečkach sa umiestnila aj preprava. Ďalej by sme mohli uviesť aj zmeny v spotrebiteľskom správaní, kedy nám pandémia priniesla online nakupovanie, čo uškodilo podnikom, ktoré neboli pripravené na prechod k digitálnemu trhu. Zároveň sa zmenil aj spotrebiteľský dopyt, ktorý po niektorých službách a tovaroch vzrástol, hovoríme napríklad o zdravotníckych potrebách, a naopak klesol napríklad v sektoroch ako je cestovanie, kultúrne podujatia, turistika a pod. Na všetky tieto zmeny mnoho podnikov nebolo pripravených, čo spôsobilo problémy v podniku, ktoré viedli ku kríze a neskôr úpadku. Firmy, ktoré možno aj prekonali najväčšiu vlnu pandémie, tak po skončení už nemali dostatok finančných zdrojov na pokračovanie alebo obnovenie podniku a zároveň museli čeliť ďalším výzvam.

Ďalším faktorom, ktorý otriasol základmi európskej ekonomiky bola energetická kríza, ktorá začala už v roku 2021 ako dôsledok rastúceho dopytu po energetických zdrojoch, v období po pandémii. Ruská invázia na Ukrajinu v roku 2022 spustila energetickú krízu naplno a viedla k rekordným cenám plynu a elektriny, ako aj výraznej inflácii. Táto kríza sa stala jednou z hlavných príčin finančných problémov a bankrotov podnikov, a výrazne ovplyvnila podnikateľské prostredie. Podniky v mnohých priemyselných odvetviach sú vo veľkej miere závislé od surovín a energie ako vstupných zdrojov do svojich výrobných procesov. Náklady na výrobu tovarov a služieb rastú priamo úmerne s rastúcimi cenami energií. Podniky sa snažia kompenzovať vyššie náklady, a to tým, že zvýšili cenu svojich služieb a tovarov, čo však na druhej strane môže viesť k poklesu dopytu. Keďže náklady na energie a suroviny rastú, spoločnosti musia zvyšovať svoje príjmy, aby si udržali ziskovosť. Ak sa im to nepodarí, môžu sa čoskoro dostať do finančných problémov. A práve z dôvodu zvýšených nákladov a klesajúceho dopytu sa rozhodli niektoré spoločnosti reštrukturalizovať alebo dokonca vyhlásiť konkurz.

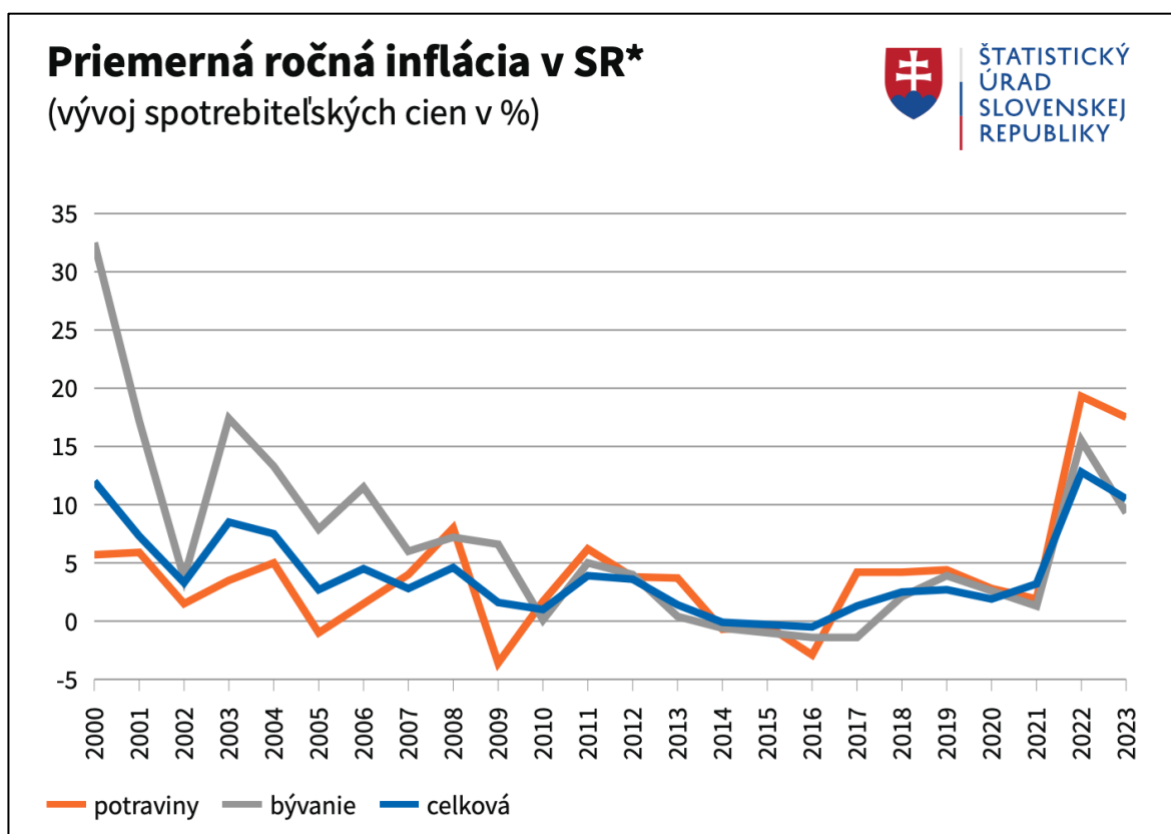
Vojna na Ukrajine sa začala vo februári minulého roka a podniky po celom svete pocítili priame alebo nepriame dopady tejto vojny spolu so súvisiacimi geopolitickými nepokojmi. Súčasný konflikt má vážne nielen tie hospodárske, ale aj humanitárne dôsledky či už pre obyvateľov Ukrajiny, alebo pre celý svet, najmä pokiaľ ide o bezpečnosť dodávok a energie. Rusko a Ukrajina patria medzi dôležitých dodávateľov kľúčových surovín ako obilniny, ropa, plyn a v dôsledku konfliktu a sankcií uvalených na Rusko, ceny týchto komodít prudko vzrástli, čo zvýšilo prevádzkové náklady podnikov.

Posledným veľmi významným faktorom je inflácia, ktorej prvé výrazné náznaky sa objavili v priebehu roka 2021, ktorú zapríčinila pandémia a s ňou súvisiace faktory. Ekonomiky sa snažili v roku 2022 zotaviť po pandémii, avšak vojna na Ukrajine a s ňou spojená energetická kríza oddialili návrat inflácie k predkrízovým hodnotám, a naopak ešte viac prispeli k vyššej miere inflácie. Ďalší nárast cien, pretrvávajúce problémy v dodávateľských reťazcoch a zdraženie energií predstavujú riziko pre podnikateľské prostredie. Inflácia má vo všeobecnosti za následok zvyšovanie cien služieb a tovarov. Zdražovanie tovarov, ktoré sú náročné na prepravu, tak spôsobili aj rastúce ceny prepravy, ktoré viedli k drahším súčiastkam a rôznym materiálom. V našej analýze poukážeme, že najrizikovejším odvetvím z pohľadu počtu firiem, ktoré sa ocitli v insolvencii v skúmanom období, je práve stavebníctvo a za ním nasleduje veľkoobchod, maloobchod a preprava. Práve tieto odvetvia najviac postihla zvýšená miera inflácie. V dôsledku vojny zdraželi aj rôzne komodity, ktorých Rusko a Ukrajina boli významnými dodávateľmi, a v dôsledku konfliktu, bolo potrebné nájsť nových dodávateľov, čo spôsobilo inflačné tlaky.

Pre podniky inflácia znamená vyššie náklady na energie, suroviny, výrobné vstupy a logistiku. Ziskové marže podnikov sa znižujú, ak nie sú schopné preniesť tieto náklady na zákazníkov vo forme vyšších cien. V snahe stabilizovať ceny, centrálné banky v reakcii na vysokú infláciu často zvyšujú úrokové sadzby, čím sa pre spoločnosti zdražujú pôžičky. Podniky, ktoré sú značne zadlžené, alebo ktoré potrebujú dodatočné finančné prostriedky na rast alebo pokračovanie v činnosti, to môže znamenať problém. Dlhodobé podnikové a finančné plánovanie je v prostredí vysokej a kolísavej miery inflácie náročné. Investície do rastu a rozvoja môžu byť v dôsledku toho brzdené.

Inflácia dosiahla v roku 2022 rekordnú úroveň od roku 2000, kedy rast cien dosiahol 12%. Od roku 2005 priemerná ročná inflácia neprekročila ani raz hranicu 5%. V roku 2021 bola na úrovni 3,2% a v roku 2022 dosiahla úroveň 12,8%. V roku 2023 prišlo k miernemu spomaleniu tempa rastu spotrebiteľských cien o 2,3%, a teda priemerná ročná inflácia v roku 2023 dosiahla úroveň 10,5%. Je to štvrtá najvyššia hodnota za 30 rokov, od vzniku Slovenskej republiky. Vývoj inflácie je znázornený v nasledujúcom obrázku.

Obrázok 5 - Priemerná ročná inflácia za roky 2000-2023

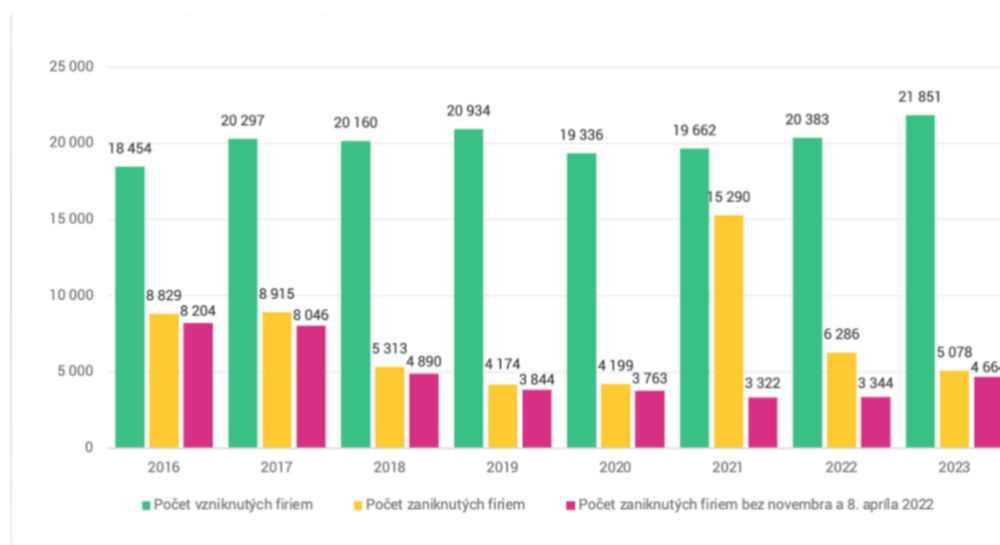
Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Okrem týchto už spomínaných príčin, ktoré prispeli k zvýšeniu úpadku spoločností na Slovensku za posledné roky, podnikateľský subjekt by mal mať vždy zabezpečený dostatok financií na úhradu všetkých svojich záväzkov. Každý podnik by si mal v priebehu svojej podnikateľskej činnosti priebežne sledovať a kontrolovať vývoj svojej finančnej situácie, ako aj výšku svojich záväzkov a majetku, tak aby bol schopný odolávať neočakávaným udalostiam a zmenám v podnikateľskom prostredí. Ak sa dostane z rôznych príčin, či už ide o interné alebo externé vplyvy, do finančných ťažkostí, je dôležité aby prijal včas rôzne strategické a operatívne kroky a so začínajúcimi problémami sa vysporiadal skôr, ako vyústia do platobnej neschopnosti podniku.

Všetky tieto faktory ovplyvnili vznik a zánik firiem v rokoch 2022 a 2023. V rokoch 2021 a 2022 zaniklo ročne približne 3 300 podnikov (v tabuľke uvedené žltou farbou), ak neberieme v úvahu administratívny výmaz spoločností, ktorý prebehol v novembri a apríli (v tabuľke ružovou farbou). V prípade rátania s administratívnym výmazom to bolo v roku 2021 vyše 15 290 firiem a v roku 2022 vyše 6 286 firiem, zatiaľ najvyššie čísla v počte zaniknutých firiem od roku 2017. Rok 2023 bol viac optimistickejší z pohľadu zaniknutých

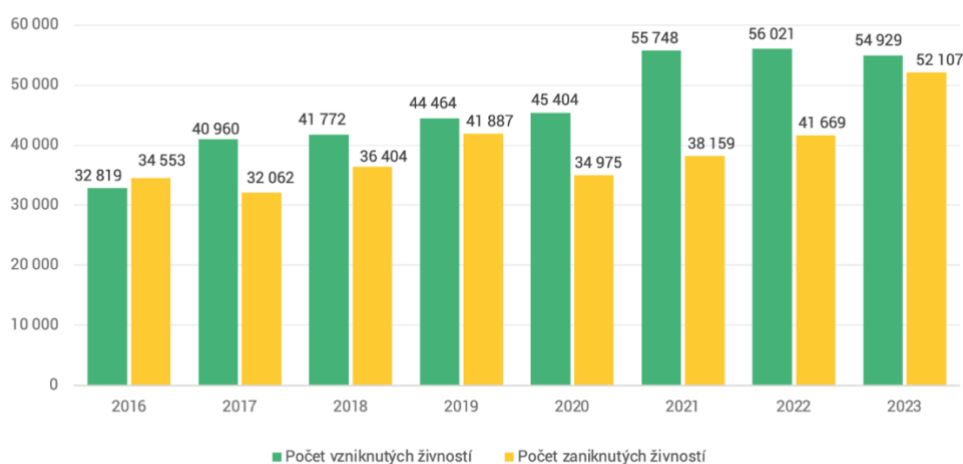
firiem, ale stále sa udržiaval vo vysokých číslach, ktoré od roku 2018 neboli presiahnuté. Ak by sme sa pozreli na počet zaniknutých živností, rok 2022 a 2023 boli z pohľadu zánikov živností najsilnejší od roku 2016. Podľa údajov v tabuľke najviac podnikov zaniklo v odvetví stavebníctva, maloobchodu a veľkoobchodu. Od roku 2019 to bol najvyšší počet zaniknutých podnikov v týchto odvetviach. Z pohľadu živností boli najviac postihnuté odvetvia takisto stavebníctva, maloobchodu a aj služieb.

Obrázok 6 - Počet vzniknutých a zaniknutých spoločností

Zdroj: *finstat.sk*

Obrázok 7 - Počet vzniknutých a zaniknutých živností

Zdroj: *finstat.sk*

Obrázok 8 - Odvetvia s najvyšším počtom zaniknutých podnikov

Odvetvie	2019	2020	2021	2022	2023	Medz. rast
Stavebníctvo	414	352	309	339	593	75 %
Veľkoobchod	499	498	374	469	501	7 %
Maloobchod	441	415	328	349	455	30 %
Služby	252	297	259	242	404	67 %
Právo, poradenstvo a účtovníctvo	330	362	315	265	359	35 %
Cestovný ruch a gastro	190	203	187	198	336	70 %
Sprostredkovanie	276	250	201	216	288	33 %
Doprava a logistika	180	178	148	205	282	38 %
Nehnuteľnosti	222	237	267	206	273	33 %
Informačné technológie	111	126	141	111	162	46 %

Zdroj: *finstat.sk*

Obrázok 9 - Odvetvia s najvyšším počtom zaniknutých živností

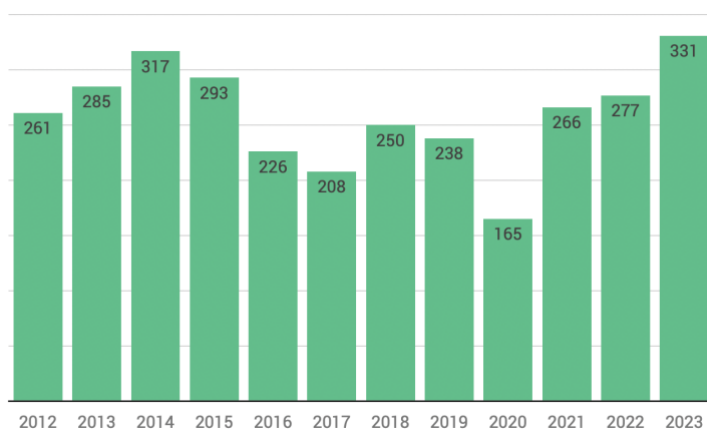
Odvetvie	2019	2020	2021	2022	2023	Medz. rast
Stavebníctvo	8 429	7 862	8 490	10 316	14 650	42 %
Služby	3 413	3 092	3 380	3 994	5 019	26 %
Maloobchod	4 369	3 201	3 854	3 459	4 104	19 %
Kovovýroba a hutníctvo	2 697	2 398	2 349	2 819	3 723	32 %
Doprava a logistika	2 463	1 919	2 495	2 828	3 630	28 %
Financie	4 612	2 960	3 150	2 894	2 689	-7 %
Poľnohospodárstvo a lesníctvo	1 786	1 564	1 453	1 682	2 300	37 %
Vývoj a testovanie	1 427	1 525	1 602	2 030	2 240	10 %
Cestovný ruch a gastro	1 790	1 387	1 598	1 517	1 931	27 %
Sprostredkovanie	2 141	1 709	1 850	1 639	1 582	-3 %

Zdroj: *finstat.sk*

Konkurzy a reštrukturalizácie v skúmanom období

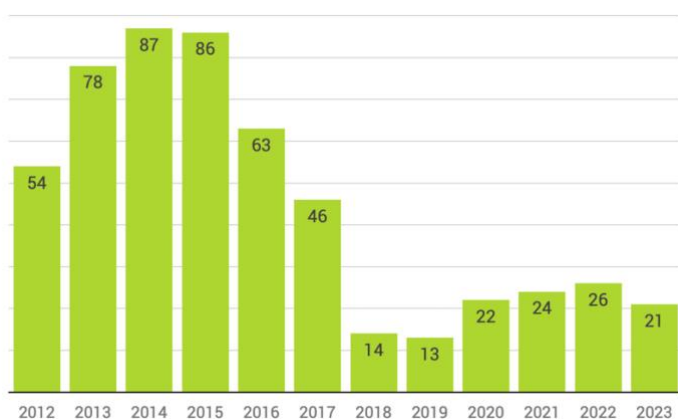
Z výsledkov analýzy vývoja konkurzov a reštrukturalizácií právnických osôb na Slovensku od roku 2012 vyplýva, že v roku 2022 konkurzné súdy vyhlásili konkurz na majetok 277 právnických osôb a v roku 2023 to bolo až 331 vyhlásených konkurzov, čo považujeme za rekordné číslo od roku 2014. Čo sa týka povolených reštrukturalizácií, konkurzné súdy ich ročne schvaľovali niekoľko desiatok. Novelou konkurzného zákona koncom roka 2016 štát sprísnil podmienky reštrukturalizácií, v dôsledku čoho ich počty v nasledujúcich rokoch prudko klesli. V roku 2019 dosiahli rekordne nízku úroveň (len 13 insolvenčných). V ďalších rokoch došlo k ich postupnému oživovaniu, avšak nie k enormnému nárastu, čo mohli zapríčiniť aj uvedené udalosti. V roku 2022 súdy povolili 26 reštrukturalizácií a v roku 2023 ich bolo povolených 21.

Obrázok 10 - Konkurzy právnických osôb na Slovensku

Zdroj: *finstat.sk*

Obrázok 11 - Reštrukturalizácie právnických osôb na Slovensku

Zdroj: *finstat.sk*

Štátne pohľadávky v konkurzoch a reštrukturalizáciách

V práci skúmame aj makroekonomický efekt konkurzov a reštrukturalizácií podnikov v podobe tzv. dlhu voči verejnému sektoru, t. j. tej časti verejných financií, ktorá je viazaná v konkurzoch a reštrukturalizáciách. Je to suma, ktorú rozpočtové organizácie naviazané priamo na štátny rozpočet, alebo aj iné verejné inštitúcie vymáhajú od insolventných podnikov alebo podnikov v procese reštrukturalizácie. Napriek tomu, že sa jedná o štátneho veriteľa, nemá žiadne iné postavenie ako štandardný veriteľ, a je povinný prihlasovať si svoje pohľadávky do konkurzov a reštrukturalizácií ako ostatné podnikateľské subjekty. Tieto štátne pohľadávky môžu vzniknúť z rôznych dôvodov, ako sú nezaplatené dane, pokuty a úroky z omeškania, sociálne a zdravotné odvody alebo iné finančné záväzky, ktoré vznikli z dôvodu neschopnosti podnikov splácať svoje záväzky včas a v plnej miere. Medzi štátnych veriteľov patria predovšetkým daňové úrady, všetky daňové poplatky, sociálna poisťovňa, všeobecná zdravotnú poisťovňa, všetky orgány štátnej správy (všetky ministerstvá) a podriadené organizácie.

V ďalšej časti prejdeme k vývoju konkurzov a reštrukturalizácií, kde si následne našu analýzu ukážeme v príslušných grafoch a tabuľkách.

4.2 Vývoj konkurzov a reštrukturalizácií v SR

4.2.1 Vývoj konkurzov a reštrukturalizácií v SR v roku 2022

V roku 2022 bolo spolu na území Slovenska vyhlásených 277 konkurzov na majetok dlžníkov podnikateľských subjektov, z toho v 82 prípadoch išlo o tzv. malý konkurz. Súdny za rok 2022 povolil 26 reštrukturalizácií.

Tabuľka 2 - Verejný dlh podľa typu konania za rok 2022

ROK 2022	
Verejný dlh spolu	104 950 955, 00 EUR
Verejný dlh KONKURZ	98 975 321, 00 EUR
Verejný dlh MALÝ KONKURZ	1 772 767, 00 EUR
Verejný dlh REŠTRUKTURALIZÁCIA	4 202 867, 00 EUR

Vlastné spracovanie tabuľky podľa finstat.sk

V tabuľke vyššie je uvedený verejný dlh v rámci rôznych foriem riešenia insolventnosti. Ide o čiastku peňazí, ktorú insolventné podniky dlžia štátu na pohľadávkach v konkurzoch a reštrukturalizáciách. Táto čiastka sa môže ešte navýšiť, pri prihlasovaní týchto pohľadávok do konkurzu alebo reštrukturalizácie so zarátaním úrokov, nákladov a pod. Štátne pohľadávky za rok 2022 predstavovali sumu 104 950 955,00 €. Uspokojenie v konkurzoch je na území Slovenska pre nezabezpečeného veriteľa približne 2%-5%, čo je veľmi malá miera uspokojenia. Pre zabezpečeného veriteľa je miera uspokojenia na Slovensku v rozmedzí 30% - 45%. V reštrukturalizáciách je miera uspokojenia nezabezpečeného veriteľa garantovaná na úrovni 50%, pričom zabezpečeného veriteľa to môže byť miera uspokojenia až 100%, avšak podľa určitých pravidiel, ktoré sú uvedené v zákone.

Z celkovej sumy verejného dlhu najväčšiu časť predstavujú konkurzy, ktoré tvoria takmer celý objem zadĺženia. V nich štát na pohľadávkach prišiel o 100 748 088, 00€, čo predstavuje až 95% z celkového verejného dlhu. Menšiu časť predstavujú reštrukturalizácie, v rámci ktorých štát prišiel o 4 202 867,00 €. Dlh z reštrukturalizácie je v porovnaní s dlhom v konkurzných konaniach pomerne nízky, čo sa odráža aj v počte firiem, a teda reštrukturalizácia je menej častým spôsobom riešenia insolventnosti.

Tabuľka 3 - Verejný dlh podľa veľkosti podniku za rok 2022

ROK 2022		
Podnik	Verejný dlh	Počet firiem
Mikropodnik	39 404 488, 00 €	131
Malý podnik	10 112 628, 00 €	50
Stredný podnik	17 809 146, 00 €	23
Veľký podnik	11 171 476, 00 €	11
Bez zamestnancov	26 445 829, 00 €	84

Vlastné spracovanie tabuľky podľa finstat.sk

Tabuľka č. 3 obsahuje údaje o verejnom dlhu z hľadiska veľkosti podnikov za rok 2022. Najväčšiu časť z celkového verejného dlhu tvoria mikropodniky, aj z pohľadu výšky verejného dlhu a takisto aj z pohľadu počtu podnikov, ktoré skončili v konkurzoch a reštrukturalizáciách. Tvorili až 43% z celkového počtu podnikov za rok 2022 a ich verejný dlh predstavuje čiastku 39 404 488,00€. Ďalej z hľadiska veľkosti podnikov máme kategóriu

malý podnik. Jeho verejný dlh je najnižší z uvedených kategórií, aj napriek tomu, že z hľadiska počtu firiem, ktoré boli v konkurzoch a reštrukturalizáciách je na treťom mieste. Kategória stredný podnik má vyšší verejný dlh ako malé podniky, v sume 17 809 146,00€, a ich počet v konkurzoch a reštrukturalizáciách bol približne o polovicu menší. Uvedené kategórie tak tvorili približne 65% z celkovej výšky verejného dlhu za rok 2022. Za povšimnutie stojí relatívne vysoký podiel kategórie bez zamestnancov, ktorý nám predstavoval štvrtinu, a teda 25% z celkového verejného dlhu.

Tabuľka 4 - Verejný dlh celkových aktív podniku za rok 2022

ROK 2022		
Celkové aktíva	Verejný dlh	Počet firiem
0 – 499 999 tisíc	42 613 632,00 €	182
500 000 tisíc – 5 mil.	35 725 109, 00 €	86
5 mil. – 15 mil.	25 459 348,00 €	20
15 000 000 a viac	1 064 837,00 €	8

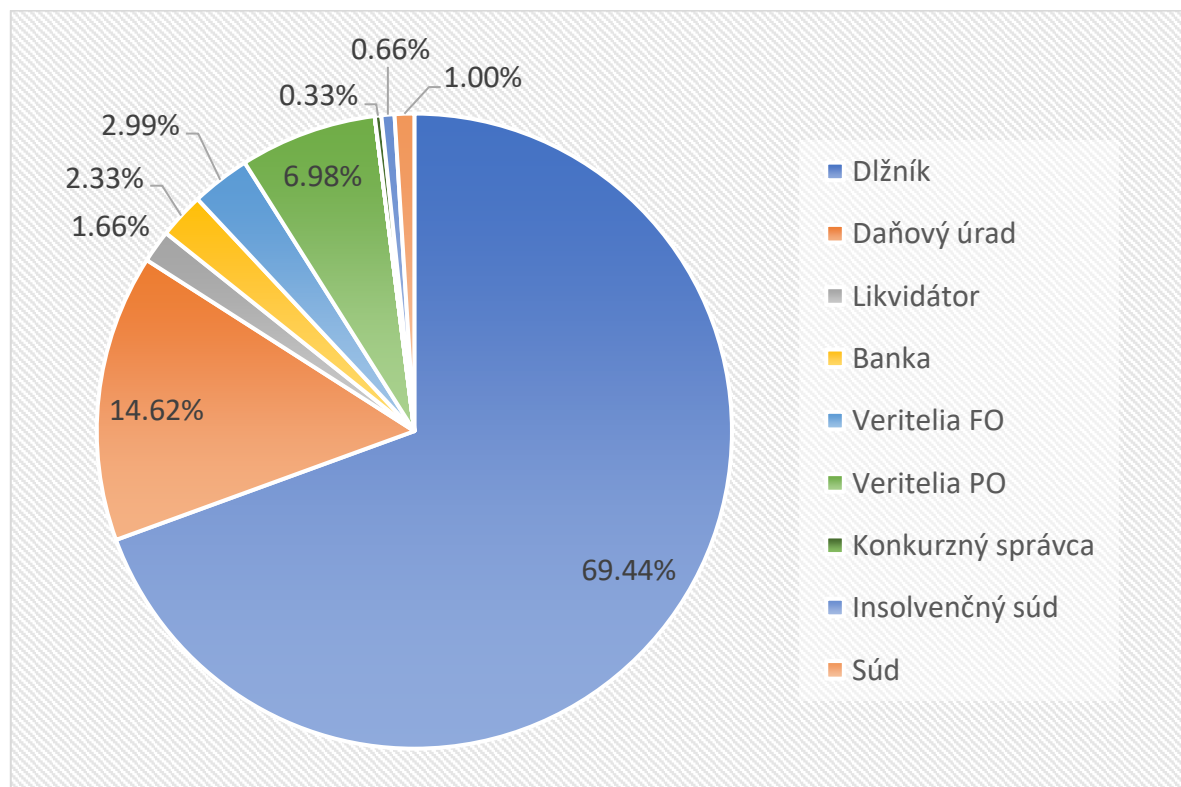
Vlastné spracovanie tabuľky podľa finstat.sk

V uvedenej tabuľke č. 4 sme sa pozreli na verejný dlh z hľadiska celkových aktív podnikov za rok 2022. Najväčšiu časť verejného dlhu nám generujú podniky s aktívami od 0 - 499 999 tisíc a to v čiastke 42 613 632,00€, a to aj z pohľadu počtu podnikov, ktoré sa ocitli v konkurzoch a reštrukturalizáciách. Na druhom mieste máme podniky s celkovými aktívami od 500 000 tisíc do 5 mil., ktorých verejný dlh predstavoval 35 725 109,00€ a 86 podnikov, ktoré sa ocitli v konkurzoch a reštrukturalizáciách. Spolu nám tieto 2 kategórie predstavujú 75% z celkového verejného dlhu za rok 2022.

Nasledujúci graf č. 1 znázorňuje štruktúru navrhovateľov konkurzov a reštrukturalizácií za rok 2022 na Slovensku. Medzi navrhovateľmi konkurzov dlhodobo prevažujú samotný dlžníci, ktorých podiel sa každoročne zvyšuje. V roku 2022 dosiahol 69,44%, čo bolo 209 podnikov, na ktoré bol vyhlásený konkurz alebo reštrukturalizácia dlžníkom. Ďalším významným navrhovateľom sú daňové úrady, ktoré v roku 2022 iniciovali vyše 14% konkurzov a reštrukturalizácii týkajúcich sa úpadcov, ktorí na daniach a odvodoch dlžili niekoľko miliónov eur. Je tak najvýraznejším navrhovateľom konkurzov

a reštrukturalizácií za štát. Tretím najväčším navrhovateľom sú veritelia PO, ktorí tvoria necelých 7%. Ostatní navrhovatelia, ktorí presiahli hranicu 2% sú banka a veritelia FO.

Graf 1 - Štruktúra navrhovateľov konkurzov a reštrukturalizácií za rok 2022

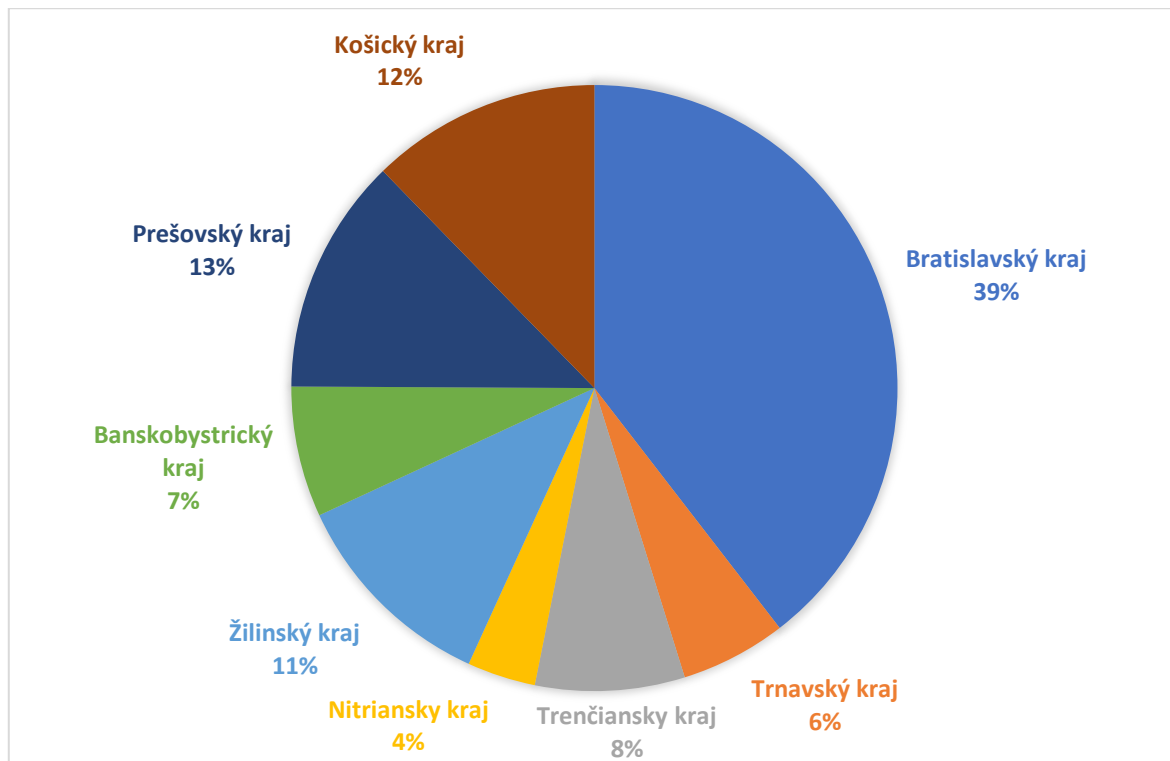

Vlastné spracovanie grafu podľa finstat.sk

Ďalším faktorom, ktorý sme skúmali bolo z hľadiska pôsobnosti súdov, v ktorom kraji bol za rok 2022 vyhlásený najväčší počet konkurzov a reštrukturalizácií na podnikateľské subjekty. V jednotlivých krajoch bola konkurzná dynamika odlišná. Bezkonkurenčne dominoval Bratislavský kraj, čo môže byť spôsobené viacerými faktormi, ako napríklad vysoká koncentrácia podnikateľskej činnosti a teda vyššia ekonomická aktivita v tomto kraji. Zastúpenie úpadcov z Bratislavského kraja bolo takmer 40% čo predstavuje až 121 firiem z celkového počtu. Na druhom mieste je Prešovský kraj, v ktorom bolo spolu vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií na 38 podnikov, čo predstavuje 13%. Ďalej máme Košický kraj, kde bol počet firiem 37 a to predstavuje 12%, Žilinský kraj s počtom firiem 34 podnikov, a teda 11%. Menej ako 10% vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií bolo v Trenčianskom kraji s počtom firiem 24, v Banskobystrickom kraji

s počtom firiem 21, v Trnavskom kraji s počtom firiem 17, a najmenej vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií bolo v Nitrianskom kraji a to 4% čo predstavuje 11 podnikov.

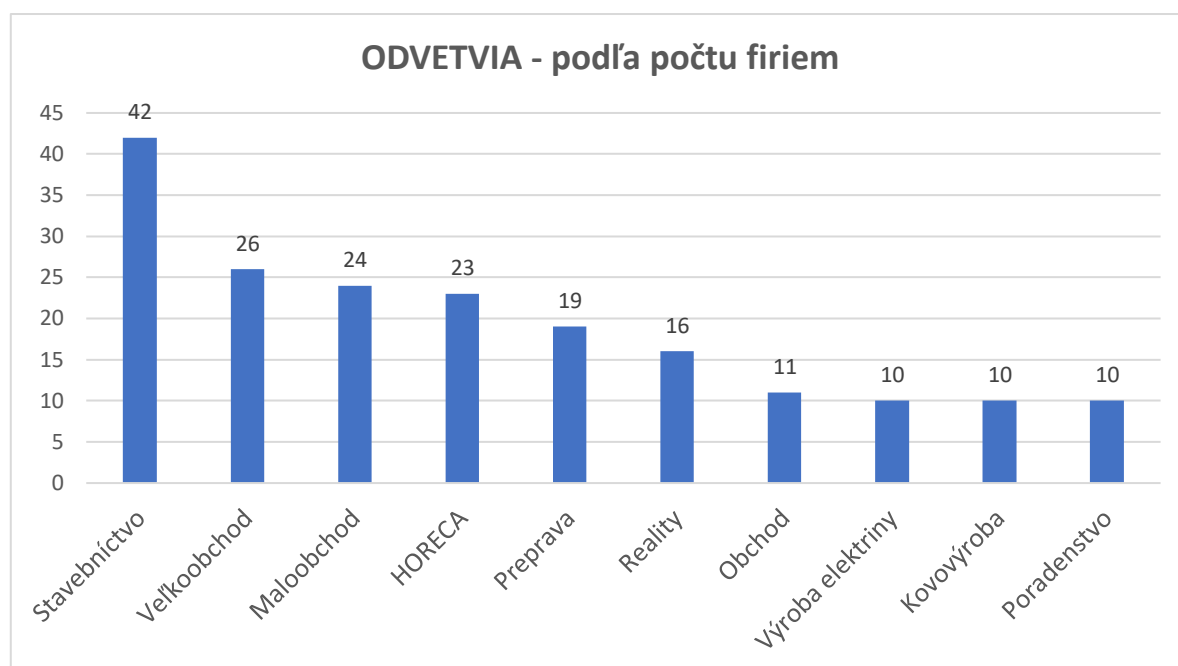
Graf 2 - Verejný dlh podľa krajov 2022

Vlastné spracovanie grafu podľa finstat.sk

Poslednou analýzou sme skúmali verejný dlh z pohľadu odvetvia za rok 2022. Z celkového množstva odvetví sme v grafe č. 3 uviedli 12 najrizikovejších odvetví za rok 2022. Z údajov môžeme usúdiť, že najväčší počet firiem, ktoré sa ocitli v konkurzoch a reštrukturalizáciách bolo zastúpených v stavebníctve, až 42 podnikov z celkového počtu. Druhým rizikovým odvetvím je veľkoobchod s počtom podnikov 26 a hneď za ním nasleduje maloobchod s počtom 24 podnikov. Za povšimnutie stojí aj odvetvie HORECA, v ktorom skončilo v konkurze a reštrukturalizáciách 23 podnikov a preprava s počtom podnikov 19. Z uvedeného môžeme usúdiť, že z pohľadu počtu insolventných firiem je najrizikovejším odvetvím práve stavebníctvo, a najmenej rizikovým z uvedenej vzorky je odvetvie poradenstvo.

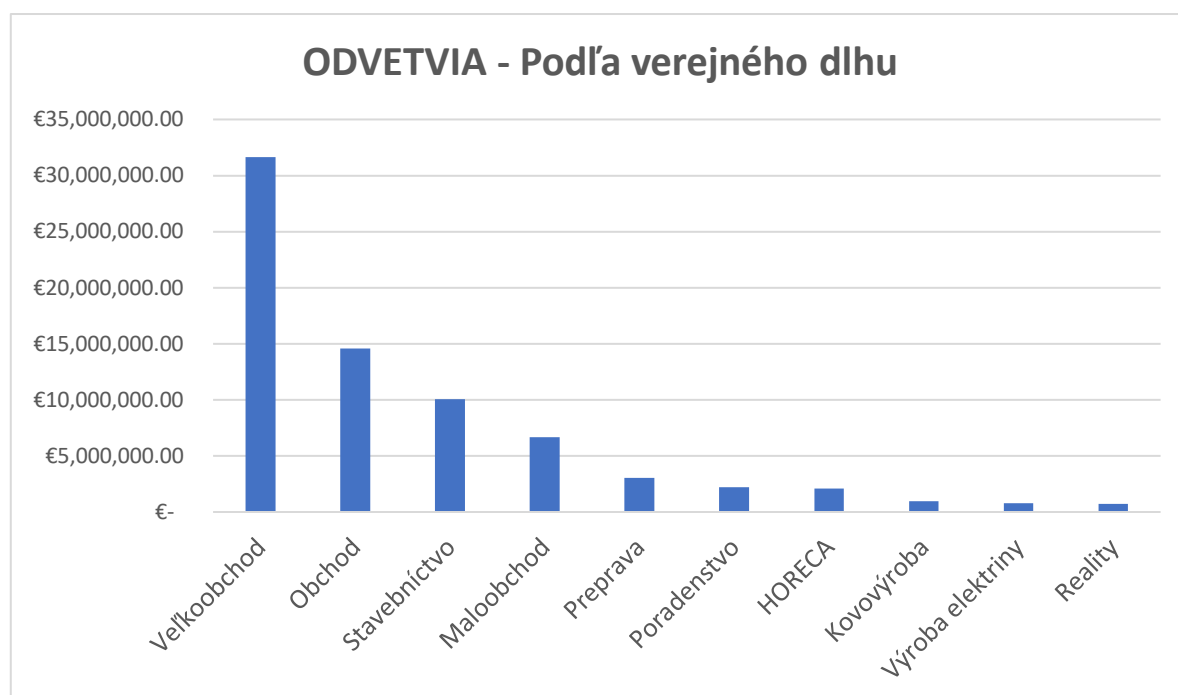
Graf 3- Verejný dlh podľa odvetvia za rok 2022

Vlastné spracovanie grafu podľa finstat.sk

Na uvedenú analýzu sme sa pozreli aj z pohľadu verejného dlhu, ktorý jednotlivé odvetvia za rok 2022 dlžili na štátnych pohľadávkach. Z týchto údajov môžeme usúdiť, že odvetvia sa oproti predošlému grafu zmenili, a aj napriek tomu, že stavebníctvo je najrizikovejším odvetvím z hľadiska počtu firiem, ktoré sa v tom odvetví ocitli v konkurzoch a reštrukturalizáciách, tak z hľadiska veľkosti verejného dlhu sa umiestnilo až na treťom mieste. Najväčší podiel na verejnom dlhu z hľadiska odvetvia majú v tejto krajine veľkoobchodné podniky, ktorých verejný dlh presahuje 30 000 000,00 €. Nasleduje odvetvie obchod s verejným dlhom takmer 15 000 000, 00 € a za ním stavebníctvo s verejným dlhom 10 000 000, 00€. Medzi odvetvia, ktorých verejný dlh nepresiahol 5 000 000,00€ patria preprava, poradenstvo, HORECA, kovovýroba, výroba elektriny a reality.

Graf 4 - Verejný dlh podľa odvetvia za rok 2022

Vlastné spracovanie grafu podľa finstat.sk

4.2.2 Vývoj konkurzov a reštrukturalizácií v SR v roku 2023

Insolvenčná aktivita na Slovensku bola v roku 2023 vyššia ako v roku 2022, z pohľadu počtu podnikov, ktoré sa z dôvodu finančnej nestability dostali do insolvenčie. Spolu sa v konkurzoch a reštrukturalizáciách ocitlo až 352 podnikov, čo je najvyšší počet od rekordného roku 2014. Napriek tomu, že bol počet insolvencií vysoký, celkový verejný dlh spojený s týmito prípadmi dosiahol oproti minulému roku takmer o polovicu nižšiu sumu, a to 59 112 134,00€. Za rok 2023 bolo vyhlásených 331 konkurzov, z toho 115 malých konkurzov a povolených reštrukturalizácií bolo 21.

Tabuľka 5 - Verejný dlh podľa typu konania za rok 2023

ROK 2023	
Verejný dlh spolu	59 112 134, 00 EUR
Verejný dlh KONKURZ	48 589 873, 00 EUR
Verejný dlh MALÝ KONKURZ	2 249 754, 00 EUR
Verejný dlh REŠTRUKTURALIZÁCIA	8 272 507, 00 EUR

Vlastné spracovanie tabuľky podľa finstat.sk

V tabuľke vyššie je uvedený verejný dlh v rámci rôznych foriem riešenia insolventnosti za rok 2023. Ide o čiastku peňazí, ktorú insolventné podniky dlžia štátu na pohľadávkach v konkurzoch a reštrukturalizáciách. Z celkovej sumy verejného dlhu najväčšiu časť predstavujú konkurzy až 85%, a štát v nich prišiel o 50 839 627,00€. Menšiu časť tvoria reštrukturalizácie, s čiastkou 8 272 507,00€, ktorá je v porovnaní s dlhom v konkurzoch oveľa nižšia.

Tabuľka 6 - Verejný dlh podľa veľkosti podniku za rok 2023

ROK 2023		
Podnik	Verejný dlh	Počet firiem
Mikropodnik	21 428 447,00 €	155
Malý podnik	17 123 458, 00 €	62
Stredný podnik	11 536 015,00 €	16
Veľký podnik	2 944 756,00 €	2
Bez zamestnancov	6 078 678,00 €	112

Vlastné spracovanie tabuľky podľa finstat.sk

Tabuľka č. 6 obsahuje údaje o verejnom dlhu z hľadiska veľkosti podnikov za rok 2023. Najväčšiu časť z celkového verejného dlhu tvoria opäť mikropodniky, rovnako ako z pohľadu výšky verejného dlhu, tak aj z pohľadu počtu podnikov, ktoré skončili v konkurzoch a reštrukturalizáciách. Tvorili až 44% z celkového počtu podnikov za rok 2023 a ich verejný dlh spolu predstavoval čiastku 21 428 447,00€. Ďalšou kategóriou je malý podnik, ktorého verejný dlh tvoril druhú najväčšiu čiastku z celkovej sumy. Z hľadiska počtu firiem, ktoré sa ocitli v konkurzoch a reštrukturalizáciách sa umiestnil na treťom mieste. Kategória stredný podnik má verejný dlh vo výške 11 536 015,00€, a 62 podnikov, ktoré skončili v konkurzoch a reštrukturalizáciách. Uvedené kategórie tak tvorili približne až 80 % z celkovej výšky verejného dlhu za rok 2023.

Tabuľka 7 - Verejný dlh podľa celkových aktív podniku za rok 2023

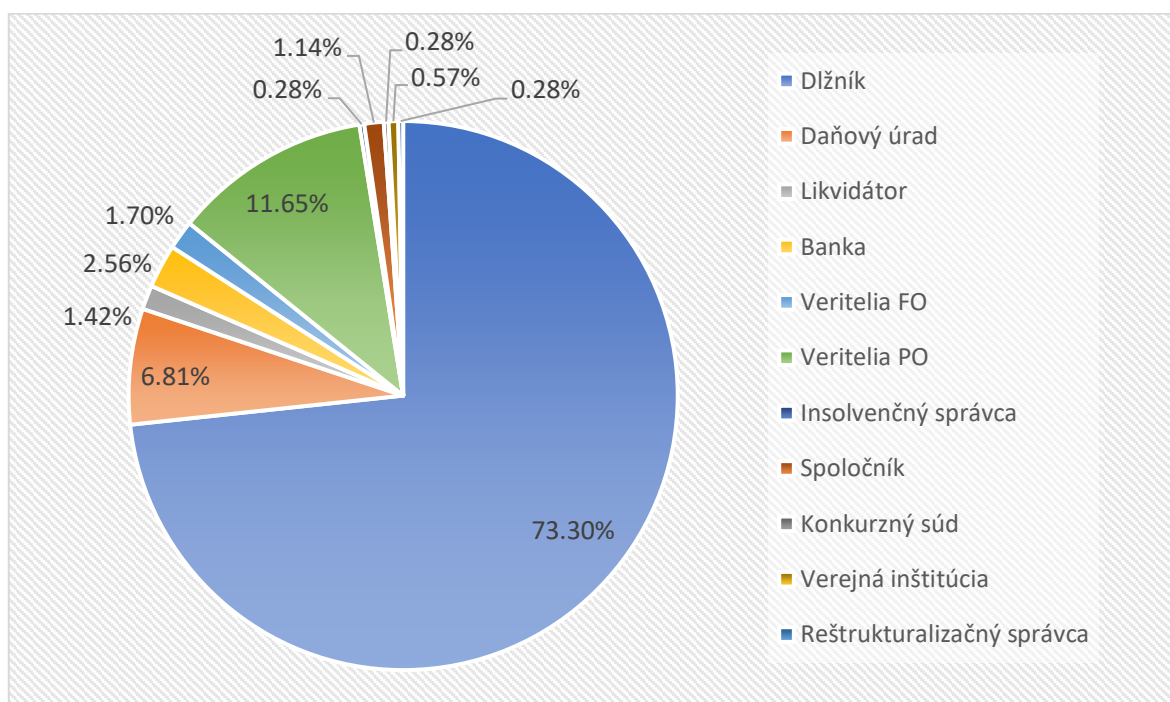
ROK 2023		
Celkové aktíva	Verejný dlh	Počet firiem
0 – 499 999 tisíc	18 781 673,00 €	229
500 000 tisíc – 5 mil.	31 921 776,00 €	96
5 mil. do 15 mil.	2 228 267,00 €	14
15 000 000 a viac	6 094 183,00 €	5

Vlastné spracovanie tabuľky podľa finstat.sk

V uvedenej tabuľke č. 7 sme sa pozreli na verejný dlh z hľadiska celkových aktív podnikov za rok 2023. Najväčšiu časť verejného dlhu nám generujú podniky s aktívami od 500 000 tisíc do 5 mil. a to v čiastke 31 921 776,00 €, aj napriek tomu, že z pohľadu počtu podnikov, ktoré boli v konkurzoch a reštrukturalizáciách sú na druhom mieste. Z pohľadu najväčšieho počtu podnikov v konkurzoch a reštrukturalizáciách to boli podniky s aktívami od 0 – 499 999 tisíc. Spolu nám tieto 2 kategórie predstavujú 85% z celkového verejného dlhu za rok 2022.

Nasledujúci graf č. 5 nám zobrazuje štruktúru navrhovateľov konkurzov a reštrukturalizácií za rok 2023 na Slovensku. Medzi navrhovateľmi konkurzov a reštrukturalizácií opäť patrí prvenstvo samotným dlžníkom, ktorí tvoria až 73,30%. Ďalším významným navrhovateľom boli v tomto roku veritelia právnických osôb, ktorí iniciovali až 11,65% konkurzov a reštrukturalizácií. Daňový úrad sa umiestnil na treťom mieste z hľadiska navrhovateľnosti oproti roku 2022, a predstavoval takmer 7%. Aj napriek tomu stále patrí medzi najvýraznejších navrhovateľov konkurzov a reštrukturalizácií za štát.

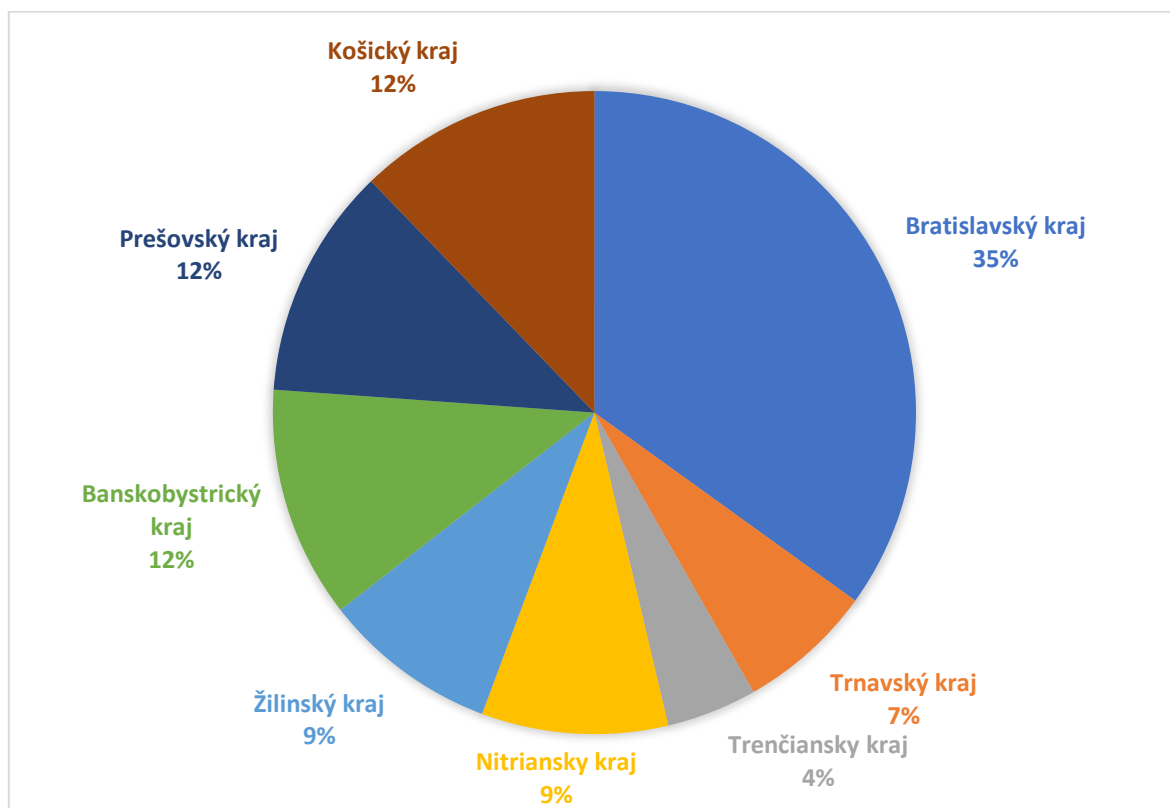
Graf 5 - Štruktúra navrhovateľov konkurzov a reštrukturalizácií za rok 2023

Vlastné spracovanie tabuľky podľa finstat.sk

Druhým faktorom, ktorý sme skúmali bolo z hľadiska pôsobnosti súdov, v ktorom kraji bol za rok 2023 vyhlásený najväčší počet konkurzov a reštrukturalizácií na podnikateľské subjekty. V jednotlivých krajoch bola konkurzná dynamika odlišná. Opäť v počte vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií dominoval Bratislavský kraj, ktorý predstavoval 35%, a teda až 258 podnikov z celkového počtu. Na druhom mieste sa s rovnakým počtom insolventných podnikov umiestnili Košický, Prešovský a Banskobystrický kraj, kde bol počet konkurzov a reštrukturalizácií okolo 40, čo predstavuje 12%. V Nitrianskom a žilinskom kraji bolo vyhlásených konkurzov a reštrukturalizácií na 30 podnikov, čo predstavuje 9%. Ďalej nasledoval Trnavský kraj s počtom 24 podnikov, a najmenej rizikovým krajom za rok 2023 sa stal Trenčiansky kraj s počtom podnikov 16, čo popredstavovalo 4%.

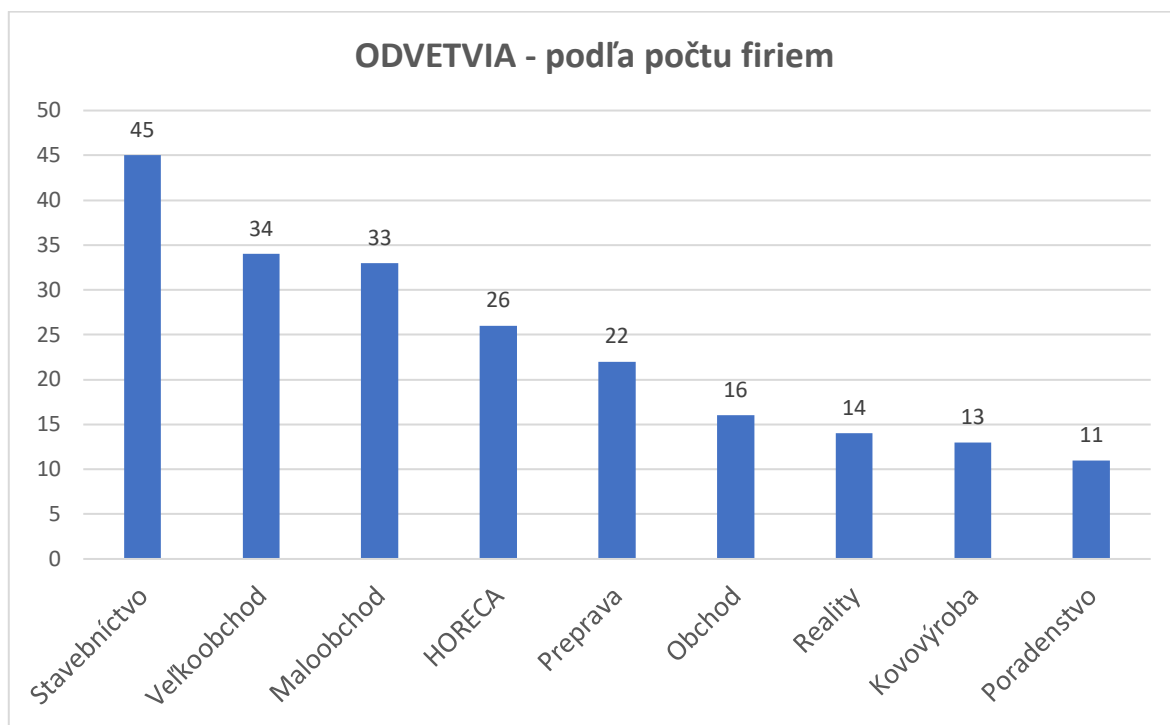
Graf 6 - Verejný dlh podľa krajov za rok 2023

Vlastné spracovanie tabuľky podľa finstat.sk

Poslednou analýzou sme skúmali verejný dlh z pohľadu odvetvia za rok 2023. Z celkového množstva odvetví sme v grafe č. 7 uviedli 9 najrizikovejších odvetví za rok 2022. Z údajov môžeme usúdiť, že najväčší počet firiem, ktoré sa ocitli v konkurzoch a reštrukturalizáciách bolo zastúpených opäť v stavebníctve, až 45 podnikov z celkového počtu podnikov. Druhým rizikovým odvetvím je veľkoobchod s počtom podnikov 34 a hneď za ním nasleduje maloobchod s počtom 33 podnikov. Za povšimnutie stojí aj odvetvie HORECA, v ktorom skončilo v konkurze a reštrukturalizáciách 26 podnikov a preprava s počtom podnikov 22. Analýza z pohľadu odvetvia sa oproti minulému roku nezmenila, a opäť sme zistili, že z pohľadu počtu insolventných firiem je najrizikovejším odvetvím práve stavebníctvo, a najmenej rizikovým z uvedenej vzorky je odvetvie poradenstvo.

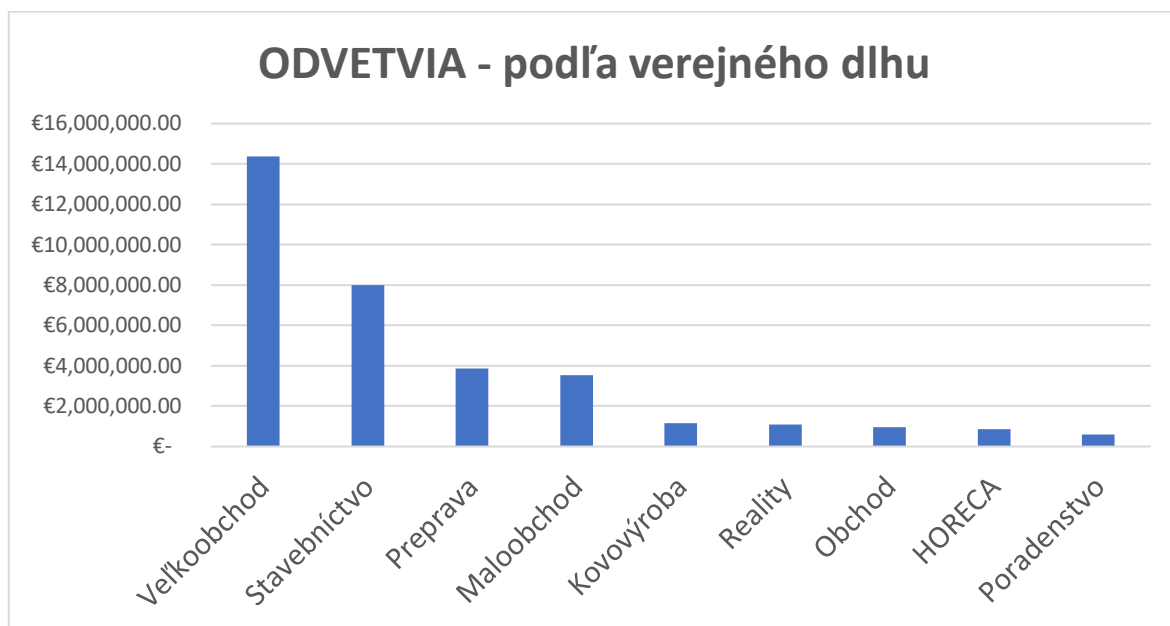
Graf 7 - Verejný dlh podľa odvetvia za rok 2023

Vlastné spracovanie grafu podľa finstat.sk

Na uvedenú analýzu sme sa pozreli aj z pohľadu verejného dlhu, ktorý jednotlivé odvetvia za rok 2023 dlžili na štátnych pohľadávkach. Z týchto údajov môžeme usúdiť, že odvetvia sa oproti predošlému grafu zmenili, a aj napriek tomu, že stavebníctvo je najrizikovejším odvetvím z hľadiska počtu firiem, ktoré sa v tom odvetví ocitli v konkurzoch a reštrukturalizáciách, tak z hľadiska veľkosti verejného dlhu sa umiestnilo druhom mieste. Najväčší podiel na verejnom dlhu z hľadiska odvetvia majú v tejto krajine veľkoobchodné podniky, ktorých verejný dlh presahuje 14 000 000,00 €. Tretie odvetvie je preprava s verejným dlhom takmer 4 000 000, 00 € a za ňou nasleduje maloobchod. Medzi odvetvia, ktorých verejný dlh nepresiahol 2 000 000,00€ patria kovovýroba, reality, obchod, HORECA, poradenstvo. Taktiež ako v roku 2022 najviac ovplyvnenými odvetviami v skúmanom období ostávajú stavebníctvo, veľkoobchod a maloobchod.

Graf 8 - Verejný dlh podľa odvetvia za rok 2023

Vlastné spracovanie grafu podľa finstat.sk

4.3 Zhrnutie a návrh opatrení

V rámci poslednej časti sme sa zamerali na návrh opatrení, ktoré majú smerovať k zníženiu objemu verejného dlhu, ktorý štátne inštitúcie evidujú voči konkurzným dlžníkom. Ide o procesné a legislatívne opatrenia, ktoré štátne inštitúcie môžu aplikovať celoplošne na všetkých dlžníkov, alebo cielene na skupiny, ktoré vytvárajú najväčší dlh podľa tabuliek z predchádzajúcej časti. Uvedené opatrenia sú chronologicky usporiadané tak, že pokrývajú prípadné pozitívne zmeny v čase pred vyhlásením konkurzu, ako aj v čase vyhlásenia konkurzu a jeho nasledovného priebehu.

Prvým opatrením je **zefektívnenie sledovania dlžníkov**, ktoré by sa malo zaviesť ešte pred samotným vyhlásením konkurzu. Cieľom tohto opatrenia by malo byť včasné rozpoznanie finančných problémov alebo potencionálneho rizika nesplácania dlhov zo strany dlžníka. Ak nastane situácia, že dlžník je v omeškaní s platbou už prvý deň po splatnosti, treba začať vyvíjať procesné aktivity k tomu, aby ten dlh bol uhradený čím skôr. Je veľa prípadov kedy daňové subjekty podávali daňové priznania aj napriek tomu, že mali vysoké dlhy a štát nevyvíjal žiadnu aktivitu aby boli tieto dlhy znížené a čím skôr uhradené. Štát by si mal všimnúť skôr, že s daným daňovým subjektom nie je niečo v poriadku, čím by sa predišlo narastaniu dlhu a samozrejme konkurzom. Zaviesť také mechanizmy a nástroje, ktoré by štátnym inštitúciám pomohli monitorovať a hodnotiť finančnú situáciu

a správanie dlžníkov. Ak by štát spozoroval včas problémy spoločnosti a začal vyvíjať mimoprocesné vymáhanie pohľadávok, predišlo by sa tak mnohým konkurzom. Mimoprocesným vymáhaním sa dostávame k opatreniu číslo dva a to je **aktívne vymáhanie pohľadávok pred vyhlásením konkurzu**.

Pod týmto opatrením rozumieme získavanie pohľadávok mimosúdnyim vymáhaním, kedy sa snažíme dosiahnuť splatenie dlhov bez zapojenia súdneho systému. Táto metóda vymáhania pohľadávok môže byť jednak menej nákladná, menej konfrontačná a časovo rýchlejšia než súdne vymáhanie. Veriteľ môže počas mimosúdneho vymáhania použiť celý rad metód a prístupov s cieľom získať dlžné peniaze. Niektoré zo základných prvkov mimosúdneho vymáhania sú napríklad tieto: písomné upomienky, kedy veriteľ môže posilať listy alebo výzvy na zaplatenie, ktoré informujú dlžníka, že má daňový nedoplatok a pod. Veriteľ alebo jeho zástupca môže komunikovať priamo s dlžníkom, kedy ho informuje o nesplatených pohľadávkach, a môže mu ponúknuť nový splátkový kalendár alebo úpravu podmienok existujúcich záväzkov. Dôležité je aby sa vyvíjal aktívny nátlak, v rámci všetkých právnych noriem a etických štandardov, na dlžníkov s cieľom splatenia dlhu, predtým než dlh narastie do takých rozmerov kedy už jediným východiskom je vyhlásenie konkurzu. Veritelia by sa mali zamerať aj na efektívnejšie zriaďovanie akýchkoľvek záložných práv, ktorým dlžník poskytuje veriteľovi zábezpeku na svoj hnutelný alebo nehnuteľný majetok ako záruku pre splnenie záväzku alebo dlhu. S tým je aj spojená výška uspokojenia pohľadávok kedy uspokojenie nezabezpečeného veriteľa vrátane štátu, teda štátnych pohľadávok, je na úrovni 2% - 5%, pričom uspokojenie zabezpečeného veriteľa je až 30% - 45%. Štátne inštitúcie by si preto pred samotným vyhlásením konkurzu mali svoje pohľadávky zabezpečiť majetkom dlžníka. Ako príklad môžeme uviesť daňový úrad, ktorý vie svojím rozhodnutím zriaďovať exekučné daňové záložné práva a takýto inštitút by mala mať zriadená aj sociálna poisťovňa, zdravotná poisťovňa a všetky inštitúcie štátnej správy, čím by sa výrazne znížil verejný dlh. Posledná možnosť, ktorú by mohli veritelia využiť pred samotným konkurzom sú exekúcie alebo žaloby.

Tretím opatrením – **právnou úpravu zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v časti reštrukturalizačného konania**. V roku 2016 nastali v zákone č. 7/2005 Z. z. zmeny, ktoré so sebou priniesli viacero novín, a z ktorých jednou z nich bol aj výber reštrukturalizačného správcu. Ako môžeme vidieť na predošlom uvedenom obrázku v časti výsledky práce (*Reštrukturalizácie právnických osôb na Slovensku*), po prijatí tejto legislatívnej zmeny v zákone klesli reštrukturalizácie oproti predošlým rokom až o 75%.

Zmena v zákone sa týkala výberu reštrukturalizačného správcu, a to tak, že reštrukturalizačného správcu určuje súd náhodným výberom, pričom dovtedy si dlžník reštrukturalizačného správcu mohol vybrať sám. Reštrukturalizácia je proces, ktorý je zameraný hlavne na zlepšenie finančnej situácie podniku, s cieľom obnoviť jeho stabilitu, a preto by mal byť preferovanejším spôsobom riešenia finančných ťažkostí z insolvenčných konaní. Štát ako veriteľ by sa mal zamerať na zlepšenie a zjednodušenie právnych noriem pre reštrukturalizačné procesy, pretože reštrukturalizácia je sama o sebe ozdravenie ešte existujúcej funkčnej firmy. Znamená to, že prispieva k rastu a stabilite ekonomiky, takže hlavne z tých ekonomických dôvodov by sa mal štát zamerať najskôr na pomoc podnikom, ktoré by sa reštrukturalizácií nebránili ak by to bolo nastavené jednoduchšie. Druhým dôvodom je, že uspokojenie každej pohľadávky, a teda aj štátnej pohľadávky je v reštrukturalizáciách oveľa vyššie než v konkurzoch. V reštrukturalizáciách je miera uspokojenia nezabezpečeného veriteľa garantovaná na úrovni 50%, pričom zabezpečeného veriteľa to môže byť miera uspokojenia až 100%, avšak podľa určitých pravidiel, ktoré sú uvedené v zákone.

Štvrtým opatrením prechádzame už do samotného vyhlásenia konkurzu, a to **zjednodušenie procesu podávania návrhu na vyhlásenie konkurzu**. V princípe sa to postupnými krokmi zlepšuje, keďže štát zjednodušil podávanie návrhu na vyhlásenie konkurzu prostredníctvom ÚPVS – Ústredný portál verejnej správy, a to vypísaním uvedeného formulára na stránke, pričom to nie je potrebné zasielať poštou, čím sa zefektívnil proces podávania návrhu. Avšak stále sa pri podávaní návrhu musí doložiť aj formálne naskenovaný návrh na vyhlásenie konkurzu, tzn. že dlžník alebo veriteľ potrebuje advokáta, ktorý mu daný návrh na vyhlásenie konkurzu musí napísať. Ak by sa ešte viac zjednodušil proces, dlžník resp. veriteľ by nepotreboval advokáta na napísanie návrhu, ale podľa postupných krokov uvedených na stránke ÚPVS, ktoré by ho naviedli ako správne daný návrh vyplniť, by dokázal návrh podať aj sám. Tým by sa celý proces zjednodušil a hlavne časovo skrátil, keďže dlžník alebo veriteľ by dokladoval faktúry a podobné potrebné dokumenty sám cez portál, a nemusel by ich najskôr odovzdať advokátovi, na spísanie návrhu a potom ich znova skenovať aj s návrhom cez portál. Toto opatrenie sa zameriava na zefektívnenie procedúr spojených s konkurzným konaním a minimalizáciu byrokratických prekážok. Cieľom je uľahčiť prístup k právnym nástrojom pre riešenie insolvencie, čím by sa celý proces urýchlil.

Piate opatrenie sa týka **legislatívnej zmeny v bode procesu vyhlásenia konkurzu na návrh veriteľa**. Toto opatrenie sa týka lehôt, v prípade, že sa konkurzné konanie začalo

na návrh veriteľa, ktorým v tomto prípade môže byť aj štát. Súd po prijatí návrhu na vyhlásenie konkurzu skontroluje, či daný návrh obsahuje všetky náležitosti podľa osobitého predpisu. V prípade, že daný návrh zodpovedá zákonom ustanoveným náležitostiam, do 15 dní od doručenia tohto návrhu rozhodne o začatí konkurzného konania. Samozrejme, dlžník má právo na vyjadrenie sa k návrhu do 20 dní od doručenia výzvy od súdu. Ak nie sú žiadne námietky, súd určí termín pojednávania, na ktorý si predvolá dlžníka. Tu nastáva kameň úrazu, pretože dané pojednávanie sa častokrát presúva z rôznych dôvodov dlžníka alebo jeho právneho zástupcu, a tým sa celé konanie zbytočne predlžuje. V iných prípadoch zas z rôznych dôvodov právny zástupca odstúpi, čím si dlžník musí najat' nového právneho zástupcu, ktorý potrebuje dostatočný čas nato, aby si daný spis preskúmal. Čím skôr sa konkurzný proces začne, tým je väčšia pravdepodobnosť, že spoločnosť bude mať ešte zachované hodnoty, ktoré môžu byť vyplatené veriteľom. Predĺženie čakacieho obdobia môže spôsobiť, že majetok dlžníka ešte viac stratí na hodnote, čím sa zníži suma, ktorú možno poskytnúť veriteľom a dlžník pokračuje v činnostiach, ktoré ešte viac zvýšia jeho zadlženosť. Preto by sa mal aj štát snažiť o skrátenie lehôt na vyhlásenie konkurzu, aby sa súdne pojednávania zbytočne nepresúvali, pretože to môže mať deštruktívny dopad na dlžníkov a teda aj samotných veriteľov. Momentálny systém ako je to nastavené, je dobrým návodom nato ako obštruovať a natiahnuť vyhlásenie konkurzu. Sú rôzne prípady, kedy veritelia čakali na vyhlásenie konkurzu od podania návrhu až 39 mesiacov, čo môže spôsobiť likvidáciu firmy. Ideálnym prípadom by bolo, ak daný návrh na vyhlásenie konkurzu spĺňa všetky formálne náležitosti, vyhlásenie konkurzu maximálne do 2 mesiacov od podania návrhu.

Posledným opatrením, ktorý navrhujeme je **zjednodušenie podávania prihlášok, po začatí konkurzu**. Toto opatrenie je zamerané už po vyhlásení konkurzu, kedy si môžu veritelia do 45 dní od vyhlásenia konkurzu prihlasovať svoje pohľadávky. Toto zjednodušenie môže priniesť viaceré výhody pre veriteľov, dlžníkov ako aj pre samotný konkurzný proces. Automatizáciou a digitalizáciou podávania prihlášok sa môže značne znížiť množstvo ľudských chýb a zároveň urýchliť celý proces. Tým, že sa prihlášky podávajú takisto prostredníctvom ÚPVS, sa zjednodušil proces zasielania prihlášok. Avšak častokrát bola prihláška zamietnutá, alebo popretá z dôsledku nesprávneho vyplnenia alebo chýbajúcich náležitostí. Ak by sa štát zameral na zjednodušenie formulárov a procesov znížili by sa tým aj administratívne bariéry pre veriteľov, čo umožní väčšiemu počtu veriteľov efektívne prihlásiť svoje pohľadávky.

ZÁVER

Konkurzy a reštrukturalizácie sú neoddeliteľnou súčasťou fungovania každej ekonomiky. Bez ohľadu na úroveň ekonomického rozvoja a stability, žiadny štát sa nemôže vyhnúť prípadom insolventnosti podnikov. Konkurzy a reštrukturalizácie sú vnímané ako negatívne javy, pretože často vedú k finančným stratám veriteľov, vrátane samotného štátu, a návratnosť pohľadávok z týchto procesov je veľmi nízka. V mnohých prípadoch je štát zasiahnutý priamo, keďže môže stratiť značné sumy za neuhradené pohľadávky. Na druhej strane môžu konkurzy a reštrukturalizácie aj pozitívny účinok. Slúžia ako mechanizmus, ktorý zabezpečuje, že zdroje nie sú viazané v dlhodobu neefektívnych podnikoch. Týmto spôsobom pomáhajú zabrániť väčším a trvalejším ekonomickým problémom.

Preto hoci, konkurzy a reštrukturalizácie sú nevyhnutnou súčasťou každej ekonomiky, a ich úplné odstránenie nie je možné ani žiaduce, správne navrhnuté regulačné a podporné stratégie môžu značne obmedziť ich negatívne dôsledky a zároveň využiť ich pozitívne účinky na zlepšenie ekonomického prostredia. Štát ako jeden z veriteľov by sa mal o to viac snažiť, aby prípadné negatívne dopady boli čím skôr a čo najviac eliminované. Štát by mal byť viac proaktívny.

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo kvantitatívne zhodnotenie stavu podnikov v SR z hľadiska insolventnosti za určité časové obdobie z makroekonomického pohľadu a formulovanie návrhu opatrení. Na základe zistených skutočností môžeme konštatovať, že za skúmané obdobie bola zvýšená insolventnosť podnikov aj kvôli uvedeným faktorom, ktoré ovplyvnili podnikateľské prostredie. Na základe analýzy, sme zistili, že za rok 2023 bolo vyhlásených najviac konkurzov od rekordného roku 2014. Odrazilo sa to aj v sume verejného dlhu, ktorý je viazaný v konkurzoch a reštrukturalizáciách, ako čiastka, ktorú štát eviduje voči dlžníkom z nezaplatených štátnych pohľadávok. Aj napriek tomu, že reštrukturalizácia je lepším spôsobom riešenia insolventnosti, keďže prioritne ide o obnovenie podniku a miera uspokojenia je výrazne vyššia, je to z pohľadu počtu podnikov menej častý spôsob riešenia insolventnosti. Z časti môže zato aj nastavená legislatíva na Slovensku, ktorá sťažuje podnikom dostať sa do reštrukturalizačného konania a preto je väčší podiel podnikov v konkurzoch. Na základe analýzy sme zistili, že za skúmané obdobie najväčší verejný dlh vytvárajú mikropodniky s celkovými aktívami od 0 – 5 mil. Najrizikovejšími odvetviami boli za skúmané obdobie stavebníctvo, veľkoobchod, maloobchod, HORECA a preprava. V týchto odvetviach zaniklo najviac podnikov a vytvárali najväčšiu časť z verejného dlhu.

Na základe zistení práce sme navrhli procesné a legislatívne opatrenia, ktoré štátne inštitúcie môžu aplikovať celoplošne na všetkých dlžníkov, alebo cielene na skupiny, ktoré vytvárajú najväčší dlh z nezaplatených štátnych pohľadávok. Tieto opatrenia by mohli prispieť k zníženiu počtu konkurzov na Slovensku, a teda aj k zníženiu objemu verejného dlhu, viazaného v konkurzoch a reštrukturalizáciách, v zmysle efektívnejšieho zvýšenia uspokojenia štátnych pohľadávok v konkurzoch a reštrukturalizáciách.

Efektívnejším prístupom pre štát by bolo zaviesť opatrenia a podporné programy pre podniky, ktoré začínajú čeliť finančným ťažkostiam, namiesto toho, aby sa už v pokročilom štádiu zaoberal ich následkami. Včasná štátna intervencia môže pomôcť podnikom prekonávať finančné problémy skôr, ako sa stihnú prehľbiť do vážnejších zadlžeností. Táto včasná štátna pomoc by nielenže umožnila podnikom stabilizovať svoju finančnú situáciu a vrátiť sa tak k rastu, ale tiež by prispela k stabilite celého hospodárstva daného štátu. Predchádzanie problémom skôr, než vzniknú, je jedným z najdôležitejších opatrení, o ktoré by sa mal štát primárne zaujímať, z hľadiska jeho vysokej finančnej straty v konkurzoch a reštrukturalizáciách.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knižné zdroje

- [1] BUGRI, Štefan – PRIBIŠOVÁ, Emília. *Podniková ekonomika*. 1. vyd. Ostrava: KEY, 2017. 158 s. ISBN 978-80-7418-280-8
- [2] ĎURICA, Milan. *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. 3. vyd. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2012. 1024 s. ISBN 978-80-89447-82-4
- [3] ĎURICA, Milan. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2015. 1427 s. ISBN 978-80-8960-36-7
- [4] KADÁROVÁ, Jaroslava – JANEKOVÁ, Jaroslava – KOČIŠOVÁ, Michaela. *Riadenie a ekonomika podnikov: Podnik a podnikanie*. 1. vyd. Košice: Typopress, s.r.o., 2020. 206 s. ISBN 978-80-553-3706-7
- [5] KADÁROVÁ, Jaroslava. *Krízové riadenie podnikov*. Košice: Strojnícka fakulta Technickej univerzity, 2019. 224 s. ISBN 978-80-553-2935-2
- [6] MACEK, Jaroslav. *Judikatúra. Konkurz, reštrukturalizácia a oddĺženie s poznámkami*. Bratislava: IURIS LIBRI, 2015. 523 s. ISBN 978-80-89635-16-0
- [7] MAJDÚCHOVÁ, Helena a kol. *Podnikové hospodárstvo*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018. 422 s. ISBN 978-80-8168-806-5
- [8] MAJDÚCHOVÁ, Helena – NEUMANNOVÁ, Helena. *Podnik a podnikanie*. 1. vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2012. 215 s. ISBN 978-80-89393-83-1
- [9] MAJDÚCHOVÁ, Helena – NEUMANNOVÁ, Anna. *Podnik a Podnikanie*. 2. vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2014. 215 s. ISBN 978-80-89710-04-1
- [10] MIHOK, Jozef – VIDOVÁ, Jaroslava. *Riadenie podniku v kríze*. 1. vyd. Košice: MULTIPRINT s.r.o., 2006. 246 s. ISBN 80-8073-533-6
- [11] PAPULA, Jozef a kol. *Podnikanie a manažment*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 320 s. ISBN 978-80-7552-579-6
- [12] SIVÁK, Rudolf a kol. *Kapitálová štruktúra podnikateľských subjektov*. 1. vyd. Bratislava: SPRINT 2 s.r.o., 2019. 399 s. ISBN 978-80-89710-23-2

- [13] ŠÍBL, Drahoš a kol. *Veľká ekonomická encyklopédia*. Bratislava: Sprint, 2002. 967 s. ISBN 80-89085-04-0
- [14] STEINER, V. – MAZÁK, J. 1997. Konkurz a vyrovnanie. Bratislava: IURA EDITION, 1997. 255 s. ISBN 80-88715-33-4
- [15] ŠTOFKOVÁ, Petra. *Postavenie správcu v konkurze a reštrukturalizačnom konaní*. Bratislava: Wolters Kluwer (Iura Edition), 2012. 210 s. ISBN 978-80-8078-561-1
- [16] TKÁČIK, T. – MERICA, R. 1994. Konkurz, dohodovanie a vyrovnanie /pre prax/. Bratislava: Tripe, 1994. 206 s. ISBN 80-967184-0-1
- [17] ZÁMOŽÍK, Jozef a kol. *Civilné právo procesné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 372 s. ISBN 978-80-7380-417-6

Elektronické dokumenty

- [18] BAĎO, Radomír – VRABLIC, Pavol. *Kríza ako súčasť životného cyklu podniku a metódy záchrany podnikov v kríze*. [online]. Dostupné na: http://www.cutn.sk/Library/proceedings/mch_2012/editovane_prispevky/Bad'o_Vrablic.pdf
- [19] Copymate.app. *Platobná neschopnosť – príčiny vzniku platobných neschopností a spôsoby, ako sa s nimi vysporiadať*. 2024. [online]. Dostupné na: <https://copymate.app/sk/blog/multi/platobna-neschopnost-priciny-vzniku-platobnych-neschopnosti-a-sposoby-ako-sa-s-nimi-vysporiadat/>
- [20] DVOŘÁČEK, Jiří – SLUNÍČEK, Peter. *Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí ?* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-224-3. Dostupné na: https://books.google.sk/books?hl=sk&lr=&id=-oajslvK-yAC&oi=fnd&pg=PP2&dq=podnik&ots=dyWbawLJrd&sig=Jd11jOwuQgHrhZy8H32QT1qkpnk&redir_esc=y#v=onepage&q=podnik&f=false
- [21] Ministerstvo hospodárstva SR. energodotacie.mhsr.sk *Európska komisia: Príručka pre používateľov k definícií MSP*. [online]. Dostupné na: https://energodotacie.mhsr.sk/files/Prirucka_k_definicii_velkosti_podniku.pdf
- [22] EURACTIV. [online]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/tag/energeticka-kriza/>

- [23] Finstat.sk. [online]. Dostupné na: <https://finstat.sk/nase-clanky/konkurzne-novinky>
- [24] Finstat.sk. [online]. *Analýza vzniku a zániku firiem v roku 2023*. 2024. Dostupné na: <https://news.finstat.sk/analyzy/analyza-vzniku-a-zaniku-firiem-v-roku-2023/>
- [25] Finstat.sk. [online]. Dostupné na: <https://finstat.sk/nase-clanky/analyzy>
- [26] InnoVationinfo.org. *Schoolar Journal of Applied Sciences and Research: Crisi as a Determinant of Enterprise Development* 2018. [online]. Dostupné na: <https://innovationinfo.org/articles/SJASR/SJASR-5-155.pdf>
- [27] Ústredie práce, Sociálnych vecí a rodiny. Komapol, s.r.o. *Podnik a zamestnanie na Slovensku 2: Podmienky podnikania*. [online]. Bratislava: AEPress, 2010. s. 5. ISBN 978-80-89483-00-6. Dostupné na: [https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSZ/OISS/Publikacie -
Podnikanie a zamestnanie na Slovensku/Podmienky podnikania.pdf](https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSZ/OISS/Publikacie-_Podnikanie_a_zamestnanie_na_Slovensku/Podmienky_podnikania.pdf)
- [28] Ministerstvo financií SR. Inštitút finančnej politiky. *Odkiaľ sa zjavila vysoká inflácia ?* 2022. [online]. Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/23/2022_7_Inflacia.pdf
- [29] Pavol Sud'a. *Insolvencie 2023: Nemastný- neslaný vrchol*. Finstat.sk. [online]. Dostupné na: <https://news.finstat.sk/analyzy/insolvencie-2023-nemastny-neslany-vrchol/>
- [30] Pavol Sud'a. *Insolvencie 2022: Tri roky v znamení Arcy*. Finstat.sk. [online]. Dostupné na: <https://news.finstat.sk/clanky/insolvencie-2022-tri-roky-v-znameni-arcy/>
- [31] PWC.com. *Spoločnosť v kríze – čo treba ešte zohľadniť pred koncom roka*. [online]. Dostupné na: <https://www.pwc.com/sk/sk/danove-a-pravne-novinky/spolocnost-v-krize.html>
- [32] SídloSNV.sk. *Poznajte rozdiel medzi fyzickou a právnickou osobou*. [online]. Dostupné na: <https://www.sidlosnv.sk/poznajte-rozdiel-medzi-fyzickou-a-pravnickou-osobou/>

[33] ŠIRÁ, Elena. *Životný cyklus podniku a podmienky živnostenského podnikania v krajinách EÚ*. [online]. Dostupné na:

<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/kotulic15/subor/sira.pdf>

[34] Štatistický úrad Slovenskej republiky. *Ekonomické subjekty v RO podľa vybraných právnych foriem a Štatistickej klasifikácie ekonomických činností k 31.12.* [online].

Dostupné na: [http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-](http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i622059E5E4B54A6A93FB6189039CA960%22)&ui.name=Ekonomické%20subjekty%20v%20RO%20podľa%20vybraných%20právnych%20foriem%20a%20Štatistickej%20klasifikácie%20ekonomických%20činností%20k%2031.12.2012.%20%5Bog1006rs%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportal%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk)

[bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID\(%22i622059E5E4B54A6A93FB6189039CA960%22\)&ui.name=Ekonomické%20subjekty%20v%20RO%20podľa%20vybraných%20právnych%20foriem%20a%20Štatistickej%20klasifikácie%20ekonomických%20činností%20k%2031.12.2012.%20%5Bog1006rs%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportal%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk](http://statdat.statistics.sk/cognosext/cgi-bin/cognos.cgi?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=storeID(%22i622059E5E4B54A6A93FB6189039CA960%22)&ui.name=Ekonomické%20subjekty%20v%20RO%20podľa%20vybraných%20právnych%20foriem%20a%20Štatistickej%20klasifikácie%20ekonomických%20činností%20k%2031.12.2012.%20%5Bog1006rs%5D&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.header=false&ui.backURL=%2Fcognosext%2Fcps4%2Fportal%2Fcommon%2Fclose.html&run.outputLocale=sk)

[35] Štatistický úrad Slovenskej republiky. *Inflácia – indexy spotrebiteľských cien za rok 2023. 2024.* [online]. Dostupné na:

https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/informationmessages/inf_sprava_detail/a3b87391-0d0b-4dbf-be2d-e5912e47086f!/ut/p/z1/pVPLcpswFP2WLryUdYUQEktwE8DBbsHFDzYd8XCs2mDHpqTu11dM2mmdjGNmygI95t6jc46OcIqXOK1lqx5lo_a13On1KrW-RjwQrkscADekEIwfZlN_dG94CcOLywIxe8g-OJ89uKxScBkOL3onzyMIKCBH7lOTExi4DlOcZrXzaHZ4NU-O8kNOm2RqtdlbpsB6Mn-WGk2bV2i0-Eo2_MA2lPZbPUoaSY4tQmCAjJkFtkaZaVRoJLZxChNDsJad_CHXBV41av6lZy3fNM-dow8xzd5CCBCj0Hg-ElsR5SCQ2_Z8dIPVz4H-vW_QzB9H37R-XVDwS2MlwIniqJZOJ-DNzfuNUniwTRJABj_XfBPZj66EPCQRyJw6SfXwCutgl-V6RO8aFX5jJO6y8YOz_5esshZZokiR5zLEpmMSJTxzEJ2TvKCMsO2Til9wGOcqqwaPufVEIZECEuYYBHGTE5ssLrYq29PT6mjs7mvm_JHg5dvw6l_qlXNwY_f5U5P9NYx36j2z8YAevHRpxnHyWjyqFXIZtMdsMfLSyi87AX12rnL-yf8unO9nsf4Vv77Gff_r_qKZX1aD1VSCXpWSqFt7P90p8hbiNN6ckfZrg2dD78Ag54OCQ!!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

[36] 4justice.sk. *Spoločnosť v kríze.* [online]. Dostupné na: <https://www.4justice.sk/spolocnost-v-krize-a21-152>

Článok

[37] JUDr. ŽÁKOVÁ, Stanislava. Insolventnosť podnikateľských subjektov. In PMPP: Novela Zákonníka práce účinná od 1. 3. 2021. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 8/2021. s. 86 – 110. ISBN 85844113064163

[38] ING. TRIZULIAK, Tibor. Zákon o konkurze a reštrukturalizácií s komentárom. In Poradca: Konkurz, reštrukturalizácia s komentárom. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2022, roč. 27, č. 12, s. 2 – 63. ISSN 1335-1583

Zákony

[39] Zákon č. 7/2005 Z. z. – Zákon o konkurze a reštrukturalizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov

[40] Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník

[41] Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník